

Módszertani gyűjtemény

Módszertani és szakmai összegzés

'Suliplussz'

Társadalmi innováció a hevesi

Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP 5.2.4.-17-2017-00003

*A módszertani és szakmai összegzés a 'Suliplussz' Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban elnevezésű, EFOP 5.2.4.-17-2017-00003*

azonosító számú projekt keretében készült

- Nagy Gergely -

2021

Tartalomjegyzék

1. A módszertani gyűjtemény készítésének háttere, tudományos meghatározottsága	3. oldal
2. A 'Suliplussz' projekt leírása, legfontosabb céljai	8. oldal
3. Módszerek a pedagógiában, mentorálásban, személyiségfejlesztésben- általános leírás	14. oldal
4. A projektben megjelenő különböző célcsoportok, ezek sajátosságai módszertani szempontok figyelembevételével	28. oldal
5. Projektben alkalmazott módszerek leírása	36. oldal
6. A tevékenységekhez rendelt módszerek sajátosságai, eredmények, összegzés ..	46. oldal
7. A módszerek adaptációjának lehetséges útjai, formái	57. oldal
8. Egy lehetséges adaptáció az innováció tartalmát tekintve (fiktív projekt elképzelés)	60. oldal
9. Létrejött eredmény hasznosíthatósága	68. oldal
Források	97. oldal

1. A módszertani gyűjtemény tudományos meghatározottsága

A módszertani gyűjtemény megírásának háttérében azt az igényt határoztuk meg, mely a társadalmi innovációt definiáló, tudományos alapokon nyugvó leírást valósítja meg, azzal a céllal, hogy a projektünkben megismert, alkalmazott humánszolgáltatásokhoz, pedagógiai tevékenységekhez rendelt módszereket más szervezetek is megismerhessék, alkalmazásukhoz kötődő sajátosságokat, lehetőségeket mérlegelhessék. Ebben a tekintetben a 'Suliplussz' projektre, mint egy rendszerre tekintünk, hiszen annak elemei, céljai, eredményei meghatározott feltételek mellett, sajátos környezetben értelmezhetőek csupán, melyek egyrészt a rendszer megfigyelésének, másolásának lehetőségeit, másrészt annak korlátait is jelenthetik.

A folyamatok rendszerszemléletű vizsgálata olyan alapvető fogalmakra és törvényszerűségekre épül, amelyek ismerete feltétlenül szükséges a szintetikus gondolkodás kialakulásához, illetve ahhoz, hogy a projektet összességében, annak rendszer szintű eredményességét vizsgálva jelölhessünk ki fejlesztési irányokat, további, annak adaptációjához támogatást jelentő lépéseket, irányelveket.

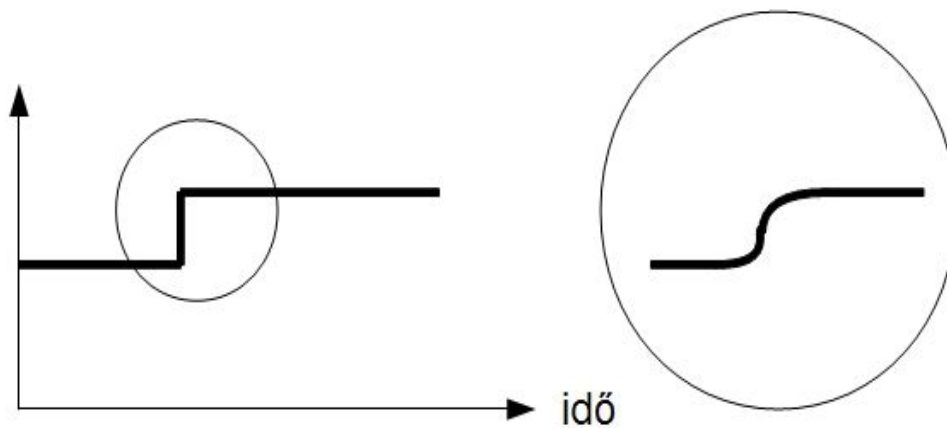
Mint minden rendszernek, a 'Suliplussznak' is megvan a maga működési törvényszerűsége, melyet a benne alkalmazott módszerek tesznek érvényessé. Ahhoz, hogy a projektben megjelenő, alkalmazott módszereket kritikusan elemezni tudjuk, néhány alapfogalommal meg kell ismerkednünk, amelyek a a rendszerműködés alapvető törvényeinek is nevezhetünk.

A legfontosabb elemek ezek között a következők:

- Az összefüggés törvénye szerint minden rendszer statikus vagy dinamikus kapcsolatban áll a többiekkel. Könnyen belátható ez, mivel minden rendszernek vannak kapcsolatai a környezetével. A környezetet alkotó többi rendszer különböző közvetlen, közvetett vagy tovagyrúzó hatások miatt erősebb vagy gyengébb kapcsolatban állhat a szóban forgó rendszerrel. A törvény másik megfogalmazása szerint a rendszerek függetlensége mindig relatív, függőségük pedig abszolút fogalom,

ami azt is jelenti, hogy amennyiben két rendszert függetlennek érzékelünk, akkor vizsgálati módszerünk nem elég pontos, nem elég érzékeny, vagy nem vesz figyelembe minden tényezőt. Más szinten, más aspektusból azonban kimutatható a függőség.

- A különbség törvénye szerint nincs két tökéletesen egyforma rendszer. Ez is könnyen belátható szabály, hiszen kialakításukat, szerkezetüket és anyagukat tekintve még a hasonló funkciójú rendszerek is eltér(het)nek egymástól. A törvény másik megfogalmazása szerint az azonosság mindig relatív, a különbség pedig mindig abszolút fogalom, vagyis, ha két rendszert egyformának érzékelünk, akkor a vizsgálati módszerünkben van a hiányosság. A vizsgálatától eltérő aspektus, illetve pontosság esetén az eltérések kimutathatóak.
- A változás törvénye alapján az időben minden rendszer változik. Ez könnyen belátható: a szerkezeti anyagok kopnak és fáradnak, a humán erőforrás motivációja, munkaképessége és szaktudása változik az idők során. A törvény másik megfogalmazása szerint az állandóság relatív, a változás abszolút tulajdonság, vagyis az állandónak érzékelt rendszer más célú, aspektusú és pontosságú módszerrel változónak látszik.
- Az átmenetek törvénye (1.ábra) kimondja, hogy a rendszerek időbeli változása mindig folytonos függvény szerinti. Ugrásszerű változások soha nem lépnek fel, hiszen azok lehetetlenek a rendszerelemek érzékenysége, reakcióideje és más tényezők miatt. A törvény másik megfogalmazása szerint az ugrásszerű változások mindig relatívak, a folytonosak pedig abszolút jellegűek. Az ugrásszerűnek érzékelt változás eltérő vizsgálati módszerrel (például lassított felvételeken) mindig folytonosnak bizonyul.

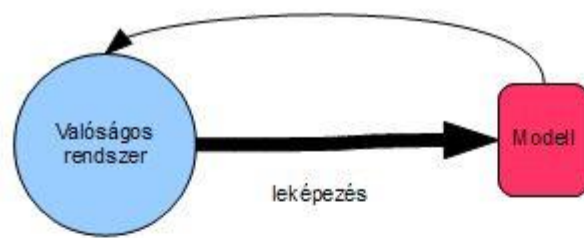

1. ábra: átmenet törvénye az idő függvényében

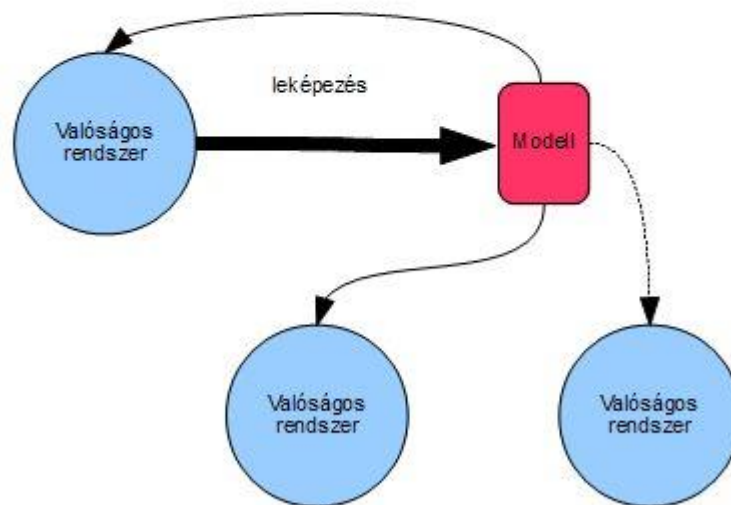
A rendszerműködés alaptörvényeinek fontosságát az adja, hogy ismeretük lehetővé teszi a rendszerek elemzésének és modellezésének végrehajtását, a feltárt eredmények értelmezését, specifikációját vagy általánosítását, tehát esetünkben a 'Suliplussz' rendszerének adaptációjának kérdéseit, sajátosságait.

A modellezés alapja a valóság leképezésének elve. Ennek elméleti megfontolások alapján kétféle változata alakult ki. Az izomorf leképezés lényege, hogy a valóság alapján elkészített modell úgy tartalmazza az eredeti tulajdonságokat, hogy abból mindig egyértelműen felismerhető az eredeti valóságos rendszer. A modellhez tehát itt egy valóság tartozik, így a modellezés eredményei változtatás nélkül alkalmazhatóak a valóságos rendszerrel. A homomorf leképezés ezzel szemben olyan modellt hoz létre, amelyből nem lehet egyértelműen felismerni a valóságos rendszert. A modellhez tehát több valóság is tartozik, ezért a modellezés eredményeinek alkalmazása előtt mindig meg kell vizsgálni az adaptálás lehetőségeit és korlátait is. A két leképezési forma egymástól eltérő előnyökkel és hátrányokkal jár. Míg tehát izomorf leképezéssel gyorsan kaphatunk könnyen értelmezhető eredményt, az csak korlátozottan alkalmazható más területeken.

Ezzel szemben a homomorf leképezéssel kapott modellek eredményei általában nehezebben értelmezhetőek a valóságos rendszer szempontjából, viszont egymástól eltérő területeken is alkalmazhatóak.

Izomorf leképezés

Homomorf leképezés

2. ábra: Modell alkotás folyamata

A modelleket többféle szempont szerint lehet csoportosítani. Ezek közül az egyik legfontosabb a leképezés jellege szerinti klasszifikáció, amely alapján beszélhetünk verbális (szóbeli, pontosabban leíró), ikonikus (képszerű, pontosabban vizuális), illetve predikatív (vagyis okokat leíró, tehát elemző) modellekről. Egy másik csoportosítás a véletlenszerűséget figyelembe véve tartalmaz determinisztikus (egyértelműen algoritmizált) és sztochasztikus (véletlenszerű elemeket tartalmazó) modellfajtákat. Lehetőségünk van a modell algoritmusai szerint analitikus (matematikai algoritmusokra épülő), szimulációs (valóságot utánozó algoritmusokra épülő) és játékelméleti (emberi döntéshozókat is felhasználó) modellekről is beszélni.

A 'Suliplussz' esetében a predikatív modellezést alkalmazzuk, hiszen jelen tanulmánykötettel is azt a célt kívánjuk elérni, hogy a projekt szolgáltatásinak, tevékenységeinek elemzése révén alkossunk meg egy olyan adaptálható rendszert, mely a továbbiakban, akár más szakterületeken (nem kizárólag a köznevelés területe) is támogató humánszolgáltatási csomagot jelenthet.

2. A 'Suliplussz' projekt leírása, legfontosabb céljai

A 'Suliplussz' program a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központ egy korábban megvalósított, a mentoráláshoz kötődő projektjének szakmai elemeit tovább gondolva igyekszik olyan holisztikus problémakezelést, tanulói személyiségfejlesztést végezni, amely nem kizárólag eseti problémákra fókuszál, hanem a tanuló teljes személyiségének, környezetének vizsgálatából kiindulva ad személyre szóló támogatást. A programban az egyéni esetkezelés, a mentorálás mint tevékenység, preferált szereppel bír, azonban e tevékenység mellett számos egyéb kiegészítő humánszolgáltatás is megjelenik, amelyek kivétel nélkül a tanulói életvezetés, a szociális kompetenciák fejlesztését segítik elő. A projekt a holisztikus humánszolgáltatásokra fókuszálva segíti a hátrányokkal küzdő tanulókat, közvetett módon azok családtagjait, mikrokörnyezetét.

A program tartalmának esszenciája az alábbi sorokkal foglalható össze:

Az innováció (melynek továbbfejlesztése, implementálása szélesebb célcsoporton, hatékonyságának mérésén keresztül) azon az elven alapul, hogy a hátrányos helyzetű, nehéz helyzetben lévő fiataloknak komplex, személyre szabott humánszolgáltatásokkal lehetséges megadni azt a támogatást, aminek következtében szociális, társadalmi kirekesztésük csökken, tanulmányi eredményeik javulása révén képzési, munkaerő- piaci esélyeik javulnak, életvezetési kompetenciáik fejlődnek. Az innovációban az alábbi szervezetek vesznek részt a konzorciumi partnereken felül annak érdekében, hogy egy multidiszciplináris, holisztikus megközelítést alkalmazva a lehető legtöbbet kaphassanak e veszélyeztetett csoportok.

- Védőnői Szolgálat
- Családsegítő Központ
- Települési Önkormányzatok képviselői, kapcsolattartói
- Hevesi Református Egyházközség
- Csillagbojtár Nonprofit Kft.
- Iskolai egészségvédelemhez kapcsolódó szakemberek (iskolaorvos, pszichológus, dietetikus)

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Az innováció egyes elemei:

1. Az oktatási rendszerbe bekerülő, veszélyeztetett (HH, HHH, magatartási, tanulási zavar, szülői negligálás, családon belüli erőszak, képességekhez mért nem kielégítő tanulmányi átlag, addikció, személyiség egyéb bizonytalansága) gyermekkel való személyes kapcsolatfelvétel (a pedagógus javaslatára).
2. Egyéni problémadefiníció meghatározása: Írásos formában rögzített esetsnapló, mely a mentorral való beszélgetés kapcsán leírja, hogy melyek a főbb problémák, elakadások a tanuló életében, s ezek hátterében mi áll.
3. Egyéni mentorálás: amennyiben nincs szükség magasabb fokon szakember (pszichiáter, pszichológus, addiktológus) bevonására, úgy a mentor egyéni esetkezelési tervet alakít ki közösen a tanulóval, amelyben a személyes, rendszeres kapcsolattartás meghatározó. Minimum havi egy alkalommal, min. egy órában egyéni esetkezelés zajlik, aminek a célja, az elakadás, probléma megoldása. Az egyéni esetkezelésben más szakterületek szakértőinek bevonására, csoportos képességfejlesztő foglalkozásokra, játékokra sor kerülhet, ennek szükségessége, tervezése írásos formában rögzítésre kerül. Az egyéni mentori esetkezelési naplók az adatvédelmi szabályozásnak megfelelően vannak tárolva, hozzáférésükhöz külön engedélyezési eljárás szükséges, ugyanakkor a mentorok és az egyéb szakértők szupervíziója egyéni igényként való megjelenés esetében indokolt.
4. A lemorzsolódás, az élethosszig tartó tanulás érdekében életpálya tanácsadás, pályaorientációs tevékenység valósul meg egyéni és csoportos munkaformában, változó, az igényeknek megfelelő óraszámban és létszámmal. Jelen programban mind a pályaorientáció, mint az életvezetés, mind pedig a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása tréning jelleggel megvalósul.

5. A szülők és az intézmények közelítése: negyedévente informális keretek között, a Református Egyházközségeken keresztül érzékenyítő, közösségépítő programok valósulnak meg, ahol a pedagógus, a mentor, a gyermek, a szülő és a hitéleti szereplők egy térben, egy időben a hagyományos családi és vallási értékek közvetítésével kerülnek közelebb egymáshoz, a közösséghez, elősegítve ezzel a kirekesztődés csökkentését, javítva a szociális kapcsolatokat.

6. Tematikus foglalkozások (karrier napok, iskolalátogatások), rendezvények (vallási ünnepek), kirándulások segítik a programunkban azt, hogy a veszélyeztetett fiatalok iskolai lemorzsolódás csökkenjen, az egyes intézmények közötti átjárás realizálódjon, s a családok életvezetés képessége a szociális tanulási formák alkalmazása kapcsán fejlődjön.

7. Az egyéni esetkezelés lezárása: ha a tanuló problémája megoldódik, helyzete már nem veszélyeztetett, az egyéni napló lezárásra kerül, de a személy 360. napon való nyomon követése megvalósul, s annak eredménye a naplóban megjelenik.

Az egyes elemek időrendben nem feltétlenül követik egymást, illetve vannak elemek, melyek többszöri ismétlődése is indokolt lehet, illetve egy-egy lépcső, feladat kihagyására is volt már példa.

Mivel a projekt egy olyan társadalmi innovációt kísérel létrehozni, mely tudomásunk szerint a korábbiakban ebben a meghatározott formában nem volt jelen az oktatási, mentorálási programok között, ezért nagyon lényeges szempont az, hogy a projektben megvalósított szolgáltatásokat, tevékenységeket az eredményesség objektív szempontjait szem előtt tartva mérhetővé tegyünk. Ehhez több olyan tudományos mérési folyamat is realizálódik a program során, mely az egyes szolgáltatásokat azok hatékonyságának, a célcsoportok szempontjából vett eredmények alapján értékeli, ezzel téve összehasonlíthatóvá az egyes elemeket. A projekt elsődleges célja, hogy a köznevelésben résztvevő, főként hátrányos helyzetű tanulók komplex támogatása révén segítse a lemorzsolódás csökkentését, az intézmények közötti átmenetet, valamint a szakemberek hálózati kapcsolatépítésén, képzésein keresztül a háttérmunka tartalmi, minőségi fejlesztésével a holisztikus szemlélet értelmében több oldalról figyelje meg és támogassa a résztvevőket.

A projektben egymástól nagyban eltérő sajátosságokkal rendelkező célcsoportok vannak jelen, hiszen a hátrányos helyzetű köznevelésben tanuló személyek mellett a pedagógusok, mentorok, szociális szakemberek is részei a programnak, melyben a tudásátadás, a személyiségfejlesztés, a szakmai kapcsolatok hatékony építése éppúgy célként definiálódott. Emiatt természetesen az egyes tevékenységek is nagyon színes módszertani jellegzetességeket öltenek, hiszen egyrészt figyelembe kellett venni a célcsoporttagok életkori, szociodemográfiai sajátosságait, másrészt pedig a módszerhez rendelt tevékenységi célokat is. Ennek következtében a program igen komplex képet mutat, ugyanakkor egyes tevékenységek egy csoportba való besorolására is volt lehetőség.

A program három különböző tevékenységű szervezet konzorciumában valósul meg, mely szintén magában hordozza azt, hogy módszertani szempontból nagyon színes képet ad a projekt tevékenységeinek rendszere.

Az Eötvös József Református Oktatási Központot a Tiszáninnen Református Egyházkerület alapította. Az intézmény óvodai, általános iskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai, alapfokú művészeti iskolai és kollégiumi tevékenységeket egyaránt ellát. Az óvodai ellátás az Eötvös József Református Oktatási Központ Tündérkert Óvodája tagintézményben (3360 Heves, Szerelem Alfréd u. 19.) valósul meg, míg az általános iskolai tevékenységeket az az Eötvös József Református Oktatási Központ Átányi Általános Iskolája és Alapfokú Művészeti Iskolája tagintézményben (3371 Átány, II. Rákóczi F. u. 51-53.) látják el. A gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai nevelés-oktatási munkák Heves településen valósulnak meg a Dobó u. 29. szám alatt, a kollégiumi feladatok a Gyöngyösi u. 50-52. sz. alatti telephelyen kerülnek megvalósításra. A dél-hevesi kistérség egyetlen összetett iskolájaként lát el alapfokú és középfokú köznevelési tevékenységeket. Közel 900 tanuló jár feladat ellátási helyeinkre az ország egyik leghátrányosabb helyzetű kistérségében. A tanulói összlétszámon belül a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya megközelíti a 15%-ot, a hátrányos helyzetű tanulóink aránya is magasnak mondható (több mint 30%). Roma tanulók aránya magasabb, mint 20% az összlétszámukhoz viszonyítva. Az Eötvös József Református Oktatási Központ, illetve annak szakmai elődje közel 25 éve végzi feladatellátását Heves városában, a dél-hevesi kistérség egyetlen középiskolájaként.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

A csaknem öthektáros parkkal körülvett intézményben több száz diákkal és közel száz munkatárssal végez középfokú köznevelési tevékenységet négy- és hat évfolyamos gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai formában, felnőttképzési tevékenység is a térség képzési kínálatát színesíti. A kollégium 70 fő részére biztosít férőhelyet, az általuk működtetett autósiskola és ECDL vizsgaközpont szintén a tanulók esélyeit hivatott szolgálni. Az iskola a mai formában 1987 óta működik. Korábban a városban a gimnáziumi képzés és a szakképzés külön keretekben és külön helyen működött. Erre az időpontra készült el az épület, ami azóta is helyet ad az iskolának. A városban működő középfokú oktatás összevonásakor került beindításra az új intézmény keretei között a szakközépiskolai képzésforma, ami kis változtatással, de azóta is működik. Az intézmény Heves vonzáskörzetében stratégiai jelentőséggel bír tekintettel arra a körülményre, hogy az egész kistérségben más középfokú oktatási intézmény nem található. Ez széles képzésstruktúrát igényel és nagy felelősséget jelent, hiszen az iskola nem egy egyszerű oktatási intézmény, hanem a környék egyik szellemi műhelye.

A J. L. SEAGULL Alapítvány 1994 óta működik Nógrádban, salgótarjáni székhellyel, de egyes programok vonatkozásában teljes megyei lefedettséggel. Az alapítvány cél szerinti tevékenységei a több, mint húsz évvel ezelőtti megalapítástól kezdődően az elmaradott térségben élő, hátrányos helyzetű nógrádiak – közoktatásból kikerült fiatalok, pályakezdő fiatalok, a munkaerő-piaci integrációban nehézségekkel küzdő aktív korú felnőttek, így a tartós álláskereső, inaktív, s kiemelten a nők esélyegyenlőségének, foglalkoztathatóságának, integrációjának javítását célozta. Az Alapítvány hisz az emberi erőforrásba és a képességfejlesztésbe, személyiségfejlesztésbe való befektetés hasznosságában, így az elmúlt évtizedekben olyan beavatkozási területeken igyekezett tevékenykedni, ahol ezek a fejlesztések pozitív változást eredményezhettek. A szervezet működése során tevékenységeinkben Carl Rogers alapelveit követi: kongruencia, hitelesség, feltételekhez nem kötött pozitív elfogadás, odafigyelés, empátikus megértés. A szervezet egyik kiemelt célját- a hátrányos helyzetű fiatalok és felnőttek szakmához segítségét, a munkaerő-piacon hátrányokkal küzdők kompetenciafejlesztését- egy felnőttképző, szakképző intézmény, a J. L. SEAGULL Szakképző Iskola fenntartásával, működtetésével látta el, amely 20 éven át állami feladatokat átvállaló köznevelési intézményként működött.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Bár a szakképzési törvény megváltozásával, a megyei szakképzési centrumok létrejöttével ezeket a feladatokat állami fenntartású intézmények vették át, de a képzésben, képzésfejlesztésben, tananyagfejlesztésben szerzett sokirányú tapasztalatait a szervezet az alapítvány által működtetett J. L. SEAGULL Felnőttképzési Központ tevékenységében folytatja tovább. Az engedélyezett felnőttképzési intézményi státusz lehetővé teszi, hogy az alapítvány kiemelt cél szerinti feladatait – „Bármely szempontból hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének elősegítése”, „A munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése, az e tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatások végzése, azok támogatása” az EU által támogatott programokban is megvalósíthassa.

A harmadik konzorciumi tag, a Köz- Pont Ifjúsági Egyesület Városi Diákönkormányzatért Egyesület néven kezdte meg működését 2001-ben Debrecenben. Lelkes fiatal önkéntesek azzal a céllal hozták létre, hogy ifjú felnőttekként támogassák az akkori Városi Diákönkormányzatot, valamint szakmai, pénzügyi és jogi háttérként segítsék működését. Az Egyesület folyamatosan fejlődött és építette fel szakmai háttérét és kapcsolatrendszerét. 2003-ban civilszervezeti háttérévé váltak a támogatásuk által létrejött Hajdú-Bihar megyei Diákönkormányzatok Szövetségének. 2004-ben első alkalommal Debrecenben rendezték meg az Országos Diákhetet közel 100 fiatal részvételével.

Ettől az évtől kezdődően rendezik meg Jótékonyági Gálaestüket Debrecenben, amely kiemelkedő jelentőségű civil kezdeményezés. Ezt követően alakult meg 2006-ban a Debreceni Civilek önkéntes csoport, mely szintén az Egyesület égisze alatt kezdte meg működését. Ebben az időszakban működtek közre a Városi Diákönkormányzatot segítve, hét alkalommal a Debreceni Diáktavas megrendezésében, melyben a diákbáltól a bolondballagásig, a diákfesztiváltól a sportnapokig sok minden helyet kapott.

3. Módszerek a pedagógiában, mentorálásban, személyiségfejlesztésben

Az oktatási, személyiségfejlesztési módszereket többféleképpen is kategorizálhatjuk, annak függvényében, hogy mi a csoportosítás alap kritériuma. Elsőként megfigyelhetjük, hogy kik vesznek részt a folyamatban, mely személyek a folyamatba bevont alanyok.

Kik vesznek részt benne?

- a tanár munkáján alapuló (pl. előadás, magyarázat)
- a tanuló munkáján alapuló (pl. kiselőadás, házi feladat),
- a tanuló és a tanár közös munkáján alapuló (pl. projekt, beszélgetés, megbeszélés, vita).

Megfigyelhetjük, hogy a módszernek milyen szerepe van az oktatás folyamatában? Ennek tükrében a módszerek lehetnek:

- új ismeretet átadó módszerek,
- képességeket tanító módszerek,
- rendszerezést és rögzítést segítő módszerek
- szemléletformáló, érzékenyítő módszerek.

Az információ típusa alapján ismerünk:

- verbális módszerek,
- szemléltető módszerek,
- modern technikát alkalmazó gyakorlati módszerek.

Az oktatási, fejlesztési logika iránya szerint meg lehet különböztetni:

- induktív megközelítés: az egyedi ismeretből következtetünk általános szabályra, pl. egy számsor esetén, a számokból próbáljuk meg kikövetkeztetni a szabályt,

- és deduktív megközelítés: az általános szabályból következtetünk az egyedire, pl. ha minden veréb tollas és minden tollas madár állat, akkor minden veréb állat.

A tanulási, fejlesztési munka irányításának szempontjai alapján szintén alakíthatunk ki egymástól jelentős mértékben eltérő kategóriákat:

- tanári/mentori dominanciájú módszerek,
- tanár/mentor-diák kooperatív módszerek,
- tanuló/mentorált dominanciájú módszerek.

Mivel a 'Suliplussz' projekt nem kizárólag a tanulók ismeretsajátítással összefüggő fejlesztésére fókuszált, hanem abban megjelentek a személyiség egyéb területeit érintő céltémák is, illetve második célcsoportként a szakmai csoportok képviselőinek fejlesztési tevékenységei is, ezért alább azokat az általános módszereket mutatjuk be, melyek megjelentek a projektben, de nem feltétlenül a tanulók fejlesztésének módszerei között. Ezen módszerek 'Suliplusszban' alkalmazott sajátosságairól, azok céljairól és eredményeiről egy későbbi fejezetben számolunk be nagy részletességgel.

Előadás:

Olyan monologikus szóbeli közlési módszer, amely egy téma logikus, részletes kifejtését foglalja magában. Időtartama jellemzően 15 perc és 1,5 óra között van, és a magyarázat, valamint az elbeszélés egyes elemeit is tartalmazhatja. A hatékony előadás feltételezi a téma alapos ismeretét, és szabad előadásmódját (tehát nem pusztán az anyag felolvasását jelenti). Felépítése: bevezetés, kifejtés, összegzés.

Magyarázat:

A magyarázat törvényszerűségek, szabályok, tételek, alapfogalmak megértését elősegítő pedagógiai módszer. A tanulók/fejlesztendő személyek életkorától függően időtartama 5-10 vagy 20-25 perc.

Típusai: Értelmező, interpretatív: fogalmak, terminusok jelentését világítja meg. Jellemző kérdőszavai: Mi? Mit?

Leíró: struktúrák bemutatása, részletezése, folyamatok levezetése. Kérdőszava: Hogyan?

Okfeltáró: jelenségek okait mutatja be. Kérdőszava: Miért?

A hatékony magyarázat néhány fontos jellemzője, hogy tartalmaz szemléletes példákat, világos, egyszerű, logikus stílusa van, tartalmaz kérdéseket, van lehetőség a részösszegzések, összefoglalások beiktatására vázlat készítésére, valamint audiovizuális, illetve interaktív eszközök használatára.

Elbeszélés:

Az elbeszélés vagy leírás egy konkrét tárggyal vagy témával kapcsolatos információk átadását jelenti. Az előadásnál rövidebb, témája konkrétabb. Ugyanakkor a magyarázattal ellentétben nem ok-okozati összefüggések megvilágítása az elsődleges célja, hanem a hallgatóság képzeletének, érzelmeinek mozgósítása. Ez a módszer inkább részletes információk átadását jelenti, az adott téma szemléletes bemutatását. Használhatunk tárgyakat, fotókat, hangfelvételeket, film-bejátszásokat, interaktív táblát stb. annak érdekében, hogy az elbeszélést minél élményszerűbbé tegyük. A tanulók így képzeletük mozgósítása révén átélhetik az elbeszélés tárgyával összefüggő jelenségeket, folyamatokat.

Videó streaming:

Az előadás, a magyarázat és az elbeszélés kiváltására egyaránt alkalmas a videó streaming. Két fő típusa a szinkron előadás és az aszinkron előadás. A szinkron előadás tulajdonképpen azt jelenti, hogy a tanár élőben közvetíti az órát. Vagyis a tanulók láthatják, hallhatják őt, de az is lehetséges, hogy eszköze képernyőjének tartalmát osztja meg a diákokkal. Az aszinkron előadás ezzel szemben egy már korábban rögzített felvétel közvetítését jelenti az online kurzus során. A szinkron előadással szemben ezt meg is lehet vágni, így egy jóval dinamikusabb, érdekesebb felvétel lesz a végeredmény. Ezen felül egy animációs videó is praktikus lehet célzott, rövidebb ismeretek/magyarázatok átadására.

3. sz. ábra: Videostreaming Forrás: Internet

A videostreaming kivitelezésére számos technikai lehetőség érhető el. A fentebb tárgyalt tanítási módszereken túl a szemléltetést is élményszerűbbé tehetjük az itt bemutatott eszközök segítségével.

Szemléltetés:

A szemléltetés, bemutató, illusztráció vagy demonstráció segíti a téma megértését, logikus rendszerezését, áttekintését, elemzését. Különösen az idegen nyelvek, a művészetek, leginkább a zene, a különböző szakmák elsajátítása során és a természettudományok oktatásánál hasznos ez a módszer.

4. sz. ábra: Szemléltetés Forrás: Internet

Fontos, hogy a szemléltetés szervesen kapcsolódjon az előző és ezt követő anyagrészekhez, valamint az alkalmazott oktatási módszerekhez. A különböző demonstrációs és audiovizuális eszközök használata növeli a szemléltetés hatékonyságát és eredményességét. A szemléltetés során nagy hangsúlyt kap az interakció. Eredményességéhez az IKT eszközök magabiztos alkalmazására szükség van mindkét oldal tekintetében.

Megbeszélés:

A megbeszélés az egyik legkedveltebb, dialógusokra épülő pedagógiai módszer. A lényege, hogy a tananyag feldolgozása a tanár kérdéseinek segítségével történik. A módszer motiválja a tanulókat, akik a tanár kérdései nyomán, azokra válaszolva maguk fedezik fel az új ismereteket. A tanár/mentor számára pedig a folyamatos visszacsatolás, visszajelzés teszi értékessé a megbeszélést. Így pontosan látja, hol tartanak a diákok/mentoráltak, és a téma feldolgozásának menetét ehhez igazíthatja.

A megbeszélés három kulcseleme:

Strukturálás – a megbeszélés témájának tagolása, a lényeges részek kiemelése, részösszefoglalások a tanulók közreműködésével.

Kérdezés – a megbeszélés “lelke”, motorja, jó kérdések nélkül nincs eredményes megbeszélés. Kerüljük a sugalmazó, a túl általános, túlságosan bonyolult, a túl nehéz, illetve az eldöntendő kérdéseket.

Visszacsatolás, értékelés – a hatékony oktatás elképzelhetetlen a tanulóknak nyújtott visszajelzések nélkül. Ez többféleképpen is megvalósulhat, röviden is nyugtázzhatunk egy helyes választ, de bővebben is indokolhatjuk, melyik része volt helyes és miért.

Vita:

A vita a tanítási módszerek közül az egyik legszélesebb körű autonómiát biztosítja a tanulók számára. A vita során a diákok legalább annyi interakciót kezdeményeznek, mint a tanár, és ezek többsége nem a tanár, hanem egymás felé irányul. A vitában álláspontok, vélemények, kijelentések ütköznek. A vita az ismeretek megszerzése mellett a tanulók kommunikációs képességeit is fejleszti, tehát jól alkalmazható projektmunkák során is. Fontos, hogy a vitát mindvégig kézben tartsuk, ugyanakkor a lehetőleg ne lépünk túl a moderátori szerepen, ezzel biztosítva a disputa résztvevőit az egyenlő jogokról.

Projektmódszer:

A projektmódszer formabontó tanári módszer - ugyanakkor eredményes tanítási módszer. A projektmódszer legfőbb jellemzője a többi tanítási módszernél sokkal nagyobb önállóság, amit a tanulók számára biztosít. A projekt nem egy anyagrészt elsajátításáról, sokkal inkább egy konkrét feladat megoldásáról, egy kézzelfogható eredmény létrehozásáról szól. Emiatt a hagyományos tantárgyi keretek kisebb-nagyobb fellazítását, rugalmas hozzáállást feltételez a tanár részéről. Ez vonatkozik a tanár-diák viszonyra is.

5. sz. ábra: Projektmódszer Forrás: Internet

A projektmódszer során az ismeretek megszerzése indirekten történik, mintegy mellékterméke a projekt folyamatának. A projektmódszer tehát nem magát a tanulást helyezi a középpontba, sokkal inkább a tanuló érdeklődéséből és motivációjából indul ki. Eredményességi kutatások számolnak be arról, hogy ez a módszer kifejezetten hatékony a hátrányos helyzetű tanulók körében.

Kiselőadás:

A kiselőadás egy olyan didaktikai módszer, amelynek során egy rövid időre a tanár/mentor szerepét az egyik tanuló veszi át. Az előadást tartó tanuló az ismeretanyag elsajátításán túl beletanul a könyvtári és internetes kutatásba is. Emellett prezentációs tapasztalatokkal is gazdagodik. Megfelelő tanári támogatással ez a pedagógiai módszer a többi tanuló számára is hasznos lehet, éppen úgy profitálhatnak belőle, mint a tanár előadásaiból.

Ezek a fent bemutatott módszerek az általános pedagógiában alkalmazott olyan metódusok, amelyek a mindennapi közoktatási folyamatokban jelen vannak, s eredményességük nagyban függ a feldolgozandó témától, valamint a tanulási, fejlesztési folyamatban résztvevő személyek motivációs és igény szintjétől is.

A 'Suliplussz' projektben ezeken felül számos olyan módszertani elem megjelenik, mely a fenti kategóriákba nem sorolható be, ezek általános leírása itt következik:

Kirándulás:

A tanulmányi kirándulások az ismeretszerzésnek és az ismeretek alkalmazásának olyan szervezeti formája, amely módot ad tárgyak, jelenségek, folyamatok természetes környezetükben való tanulmányozására, gyakorlati és gyűjtőmunkák végzésére.

6. sz. ábra: Kirándulás a 'Suliplusszban' Forrás:saját

A tanulmányi kirándulások szervezésének alapelvei – nevelési-oktatási célok és a tananyag sajátosságainak elemzése; tanulók felkészítése; a tanulói öntevékenység biztosítása; a kirándulások tapasztalatainak tervszerű feldolgozása.

Workshop:

A workshop eredeti jelentése műhely. A szó leggyakoribb alkalmazása szerint egy adott szakterület iránt érdeklődő vagy adott témában érintett emberek találkozáját nevezik így, melynek célja, hogy közös munkával, közösen gondolkodva valami újat – általában szellemi

terméket – hozzanak létre. A workshopok interaktív jellegükből adódóan lehetővé teszik a véleménycserét, a tapasztalatok megosztását a résztvevők között.

Az interaktív gyakorlatok, aktivizáló technikák hatására a résztvevő munkatársak kizökkennek a hétköznapiakból, energizálódnak, feltöltődnek. Javul az együttműködés közöttük, jobban megismerik egymást.

Van néhány alapvetés, amely minden workshopra jellemző: 2-nél több résztvevője van, mindig egy adott téma kapcsán, konkrét cél mentén valósul meg, előre megtervezett programja, menetrendje van, strukturált, mederben tartott, irányított folyamat, amelynek fókuszban a kitűzött cél áll, a folyamatába mindenki bevonódik, nem maradnak passzív résztvevők, mindenki véleménye számít, kézzel fogható, dokumentált eredménye van.

A workshop célja lehet egy probléma vagy konfliktus megoldása, döntéselőkészítés, koncepció- vagy stratégia kidolgozása, stratégiai célok lebontása, vélemények feltérképezése, akciótervezés. Egy eredményes workshop megvalósításához szakértelemre van szükség. Valakire, aki a folyamat szakértője, aki tudatosan megtervezi, előkészíti, majd levezényli az eseményt. Amikor egy nagyobb cél mentén dolgozunk, egy-egy workshop alkalmával lebonthatjuk azokat részcélokra, operatív feladatokra és konkrét akciókra, amelyekben a résztvevők egyéni felelősséget vállalnak.

Szupervízió:

A szupervízió célja a segítő szakmában dolgozók mentális védelme és szakmai kompetenciájuk fejlesztése. A szupervízió fókuszában a szakmai személyiség áll, ami azt jelenti, hogy a személyiségfejlesztés a szakmai kontextus keretei között zajlik. Előfordulhat, hogy a segítő helyzetben a személyes érintettségünk, vakfoltjaink miatti bevonódás akadályozza munkánkat, elakadást okoz. A szupervízió segíti a problémákra való rálátást egy külső szemszögből. A szupervízor reflektív jelenléte, kérdései segítségével a szupervizált képes lesz rálátni önmagára, a saját működésmódjára, elsajátítja az önreflexió képességét. A szupervízió a gyakorlati tapasztalatokból kiinduló és oda visszacsatoló tanulási folyamat.

A szupervízió formái:

Történhet csoportos vagy egyéni formában. A csoportos szupervízióknak is két fajtáját különböztetjük meg: Beszélhetünk csoportszupervízióról és teamszupervízióról. Csoportszupervízióról beszélünk, ha a csoporttagok nem együtt dolgoznak, de általában hasonló területen. Team szupervízióban egy adott munkahelyen teamként együtt dolgozók alkotják a csoportot. Ebben az esetben a szupervízió célja lehet még az együttműködés fejlesztése, a kommunikáció javítása a teamen belül, illetve a vezető és a munkatársak között.

Tanulmányút:

Szakmai tanulmányutak a média, más szakmai partnerek számára, a szervezetek, cégek, a település, a térség, a desztináció termékeinek, szolgáltatásainak helyszínen történő bemutatása, azok minőségéről, tapasztalati úton történő meggyőzése, esetleg értékesítés céljából.

7. sz. ábra: Tanulmányút Forrás: Internet

A szakmai tanulmányút a szakemberek részére ismeretek megszerzése céljából (pl. külföldi desztinációk látogatása) valósul meg, ahol előre meg kell tervezni a meglátogatásra érdemes programokat, helyszíneket, eseményeket, valamint a résztvevők körét. Előzetesen egyeztetni szükséges a napi programot (időrendben, ellátás, költségek, szállás, stb.), majd annak

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

elfogadtatása után meg lehet kezdeni a szervezést. Fontos, hogy a szakmai tanulmányút lebonyolítását követően szülessenek olyan dokumentumok, anyagok, amelyek a program eredményét mérik, visszajelzést adva ezzel a megvalósítóknak.

Tudományos mérés:

A bennünket körülvevő világ megismerésére irányuló tevékenység és az ezen tevékenység során szerzett ismeretek összességét értjük tudományos kutatás alatt. Tudatos, célirányos problémamegoldás, a felmerülő vagy feltett kérdések tudományos igényű megválaszolása érdekében, mely szervezett formában valósul meg.

Eredményeképpen a tudományos módszertan alapján végzett kutatómunka során előállított és a tudományos közösség által elfogadott orgánumban, meghatározott szabályok szerint publikált ismeretek halmaza jön létre. A kutatásokra általában jellemzőek az alábbi ismérvek: Szisztematikus, empirikus, logikus, egyszerűsítő, általánosító. Az információ szerzés módszerei:

- Megfigyelés: a kutató beavatkozása nem történik meg
- Kísérlet: A kutató beavatkozása megtörténhet (mérés, analízis, szintézis)
- Kérdőíves módszer: a kérdőíves kutatás egy kvantitatív kutatási módszer, egy olyan standard adatgyűjtés, amely során egy formális kérdőív segítségével szerzi meg a kutató a számára releváns információkat a megkérdezettektől. A válaszadók előtt ismeretes a kutatás célja. Előnyei, hogy a kérdőív alkalmazása egyszerű, előre rögzített kérdések vannak (és válaszlehetőségek zárt kérdés esetén), megbízható, aránylag egyszerű a kódolás, a rögzítés az információfeldolgozás és elemzés. Hátránya, hogy a válaszadók nem biztos, hogy képesek és hajlandók válaszolni, valamint, hogy a válaszok lehetnek tudatosak, nem őszinték.

Esettanulmány:

A kazuisztika, avagy esettanulmány kifejezés a latin casus szóból ered, melynek jelentése eset. A különböző tudományos dolgozatok metodológiai besorolása alapján, mint esettanulmány fordul elő (angolul case study). A kazuisztika, vagyis esettanulmány tehát egy kutatási módszer, melyet szakdolgozatok gyakorlati részében használhattok ti is bátran. Az esettanulmány egy közösségi folyamat vagy akció rendszerezett leírása, dokumentálása és elemzése, szakmai reflexiója. Az esettanulmány mindig ábrázoló jellegű. Mindig egy konkrét esetet követ figyelemmel, valamint alakulását az időben (eset időpontja- jelen helyzet). Az esettanulmányt legcélravezetőbb egyéb kvalitatív kutatási módokkal kombinálni, például elemzésekkel, megfigyeléssel vagy komparatív analízissel. Az esettanulmányok típusai a következők lehetnek:

- ábrázoló– leginkább egy egyedi jellegű probléma leírására használjuk, mely sosem elterjedt, illetve közismert probléma
- kutató jellegű– lényege a részletes és nagy terjedelmű kutatás. Erre a típusra jellemző, hogy predikcióra, vagyis egyes trendek alakulására, valamint előrejelzésre használják leginkább.
- kritikus esetek– ezek alapja olyan kutatás, mely bizonyos állítást hivatott letesztelni egy, illetve több helyszínen. Ezen kutatások fő célja az állítások beigazolása vagy éppen megdöntése.
- növekvő tendenciájú– ennél az esettanulmány típusnál sok adattal dolgozunk, melyet különböző helyeken és különböző időpontokban gyűjtöttünk. Erre a típusra jellemző, hogy predikcióra, használják leginkább
- implementációs– lényege egy bizonyos programterv vagy projekt végrehajtása, az egész folyamat figyelemmel kísérése, valamint az elért eredmények kiértékelésére fókuszáljon. Az eredményekből következtethetünk a sikerek, illetve a kudarcok miéértjére, okaira is.

Mentorálás:

Rhodes (2002, 3. o., idézi Nagy, 2014b, 41. o.) meghatározása szerint „az ifjúkori mentorálás egy idősebb, tapasztalt felnőtt és egy nem rokon, fiatalabb személy kapcsolatát jelenti, mely kapcsolatban az idősebb személy folyamatos tanácsadást, útmutatást, bátorítást ad a fiatalabb számára, alkalmassága, kompetenciája és személyiségfejlődése növekedése érdekében. A közösen eltöltött tanulási idő során a mentor és a mentorált gyakran alakít ki a kölcsönös elköteleződésen, tiszteleten, hűségen és közös személyiségjegyeken alapuló kapcsolatot egymással, mely elősegíti a fiatal személy átlépését a felnőttkorba.” A mentorálási folyamatba való belépés mindig önkéntes. A fiatalok (serdülők) igényeit összességében három nagyobb csoportba sorolhatjuk be, nevesítve szociális, pszichológiai és fizikai jellegű igényekről

beszélhetünk. A nemzetközi szakirodalomban sem jelenik meg egységes álláspont a fogalom értelmezésére, konszenzus a következő pontokon mutatkozik:

- a) a mentor a mentoráltnál tapasztaltabb, nagyobb tudással rendelkező személy;
- b) aki a mentorált fejlődésének elősegítését szem előtt tartva ad segítséget;
- c) erős kötődéssel jellemezhető bizalmi kapcsolat keretében (Freedman, 1992, idézi Fejes–Kanyó–Kasik, 2009).

Fontos kiemelni, hogy a mentorálás elsősorban segítő kapcsolat, amelynek célja, hogy a mentorált képes legyen távolabbi célok elérésére.

Tananyagfejlesztés:

Egy tananyagfejlesztő olyan tanulási élményeket tervez, melyek az interaktív tevékenységek és a támogató információforrások kombinációi. A tananyagfejlesztő feladatai során az alábbi tevékenységeket végzi: megtervezi a tanulási élményt, megtervezi a képeket és más grafikus elemeket, video- és hanganyagot készít, összeállítja a tananyagot, elérhetővé teszi a kész tananyagot, monitorozza annak használatát.

Arra is érdemes figyelni, hogy a személyiségfejlesztő, tanulási folyamatokban milyen motivációs háttérrel rendelkezhetnek a folyamat résztvevői, ezért az alábbi táblázatban Füle Sándor (1999) nyomán áttekintjük az egyes tevékenységekhez rendelt motivációs hátteret, mely a tevékenységek tervezésének, eredményességük mérésének elsődleges szempontja kell legyen.

Mi motivál?	Milyen tevékenységen keresztül?
Játék	Non-verbális kommunikációs gyakorlatok
Közlési szükségletek	Szövegalkotás
Önkifejezési szükségletek	Rajzolás, rajz és meseírás
Szereplésszükséglet	Vers- és prózamondás
Önálló tanulás lehetősége	Feladatlapok, tesztek
Versengés	Gyorsolvasási gyakorlatok
Teljesítmény (siker)	Helyesírás, nyelvtanulás
A felfedezés öröme	Logikai műveletek végzése
Érdekesség	Film, zene, mese
Humor, jókedv	Viccek olvasása
Életszerűség	Információs szövegek olvasása
Élményszerűség	Művészeti alkotások feldolgozása

8. sz. ábra: A tanulás során érvényesülő motívumok (Füle Sándor)

Látható, hogy a pedagógiában, személyiségfejlesztésben, a tágabb értelemben vett mentorálási folyamatban számos olyan módszerrel találkozunk, melyek egyenként is alkalmasak az ismeretátadásra, a személyiség fejlesztésének elérésére. Ha mindezeket a módszereket a célcsoportok sajátosságaira, egyedi igényeire szabva tovább gondolva, továbbfejlesztve illesztjük a projekt gyakorlatába, elérhetjük azt, hogy minőségügyileg is eredményesebb, magasabb mutatókat érhetünk el, miközben megmarad az egyes szolgáltatások, tevékenységek egyedi szakmai tartalma is.

4. A projektben megjelenő különböző célcsoportok, ezek sajátosságai a módszertani szempontok figyelembevételével

Mivel a program három eltérő székhellyel rendelkező szervezet konzorciumi megállapodása alapján valósult meg, ezért a helyszínek tekintetében is igen változatos a kép, ahonnan a bevont célcsoporttagok kikerültek. A hevesi járáson túl a mentori tevékenységek kapcsán, illetve bizonyos szolgáltatások esetében más területen élő személyek is kapcsolódhatnak a program célcsoportjához, külön figyelmet fordítva a hátrányos helyzetű járásokra, valamint a projekt konzorciumi partnereinek személyes kapcsolati hálójára, amelyek révén a lemorzsolódással fenyegetett célcsoportok érhetőek el.

A mentori munkában a J.L. Seagull Alapítvány esetében Gyöngyösoroszi, (amely település a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településnek minősül), A Köz- Pont Egyesület esetében pedig a civil szervezet által elérhető célcsoporttagok lakóhelye is megjelenik, így Nyíregyháza is bekerül a programok megvalósítási helyszínébe.

Tekintettel a felhívásban szereplő általános célokra, a fenti földrajzi kategóriákat figyelembevéve a projektben két fő célcsoport kategória jelent meg. Az első a hátrányos helyzetű tanulók csoportja, akik a program humánszolgáltatásainak résztvevőjeként részesültek mentorálásban, egyéni tanácsadásban, pályaorientációs programokban, informális tanulási lehetőségekben (kirándulás). A másik célcsoport halmaz a szakértők köre volt, akik esetében viszont azt kell hangsúlyozni, hogy különböző szakterületről érkező, eltérő végzettségű személyek, akik esetében a kommunikáció, a különböző célterületek szakmai és etikai normái is eltéréseket mutattak.

Egyedi jellegzetességeit ebben a fejezetben foglaljuk össze. A tanulók esetében az elsődleges sajátosság, hogy kivétel nélkül tanulói jogviszonyban lévő, valamely közoktatási intézmény diákjairól van szó, akik között a legnagyobb arányban a 14-16 éves korcsoport jelent meg, de természetesen a fiatalabb és az idősebb tanulók is bekerülhettek a projektbe, hiszen annak céljai éppen az oktatásban való részvétel arányának növelésében voltak meghatározva.

Bár nem volt kötelező kritérium, a projektben mégis azokra a tanulókra koncentráltunk, akik valamilyen szempont szerint hátrányos helyzetűnek minősítettek, tehát számukra a szolgáltatásokhoz való hozzáférés akadályoztatva van. A nemek arányában figyeltünk arra, hogy mindkét gender kategória közel azonos arányban képviseltesse magát a tanulók között.

Mivel a szolgáltatások, a projekt tevékenységei a fejlesztést, a nevelési folyamat hatékonyságának növelését, a lemorzsolódás csökkentését célozták meg, ezért a résztvevők kiválasztásának elemei között annak vizsgálata szerepelt, hogy olyan tanulókat emeljenek be a megvalósítók a projektbe, akik hátrányos helyzetűek, szociodemográfiai jellegzetességeik, vagy egyéb nehezítő körülményeik miatt hátrányokkal néznek szembe, tehát nem az átlagos, jól teljesítő, normális körülmények között nevelkedő gyerekekre, fiatalokra fókuszáltunk. A programba az a fiatal, akire az alább felsoroltak közül legalább egy szempont fennáll:

- Hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanuló a 2013. 09. 01-től hatályos A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. 67. §-a alapján.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, aki a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4§-ának 13. bekezdése alapján különleges bánásmódot igényel:
- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,
- veszélyeztetett tanuló a Gyermekvédelmi törvény 5. §-a szerint,6
- egyedülálló szülő által nevelt, árva, félárva, elvált,
- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő,
- korai iskolaelhagyó vagy új képzési formába belépő,
- lemorzsolódással veszélyeztetett tanuló,
- nagycsaládos,
- saját gyermeket nevelő,
- középiskolai végzettséggel nem rendelkező nem iskolaköteles fiatal,
- tartósan beteg

- Összefoglalva tehát elmondható, hogy a hátrányos helyzet és a társadalmi leszakadás elsősorban nem oktatási-nevelési probléma. A gazdasági válságtünetek felerősödése azonban nyilvánvalóvá tette, hogy a társadalmi kirekesztettség elleni fellépésnek az oktatás az egyik legfontosabb terepe: a nem megfelelően méltányos oktatás már az indulásnál megalapozza az egyenlőtlenségeket, illetőleg képtelen ellensúlyozni a tanulók szociokulturális helyzetéből eredő hátrányokat. A hátrányos helyzetű gyermekek nevelését segítő kezdeményezéseknek ezért nemcsak az esélykülönbségek csökkentését, hanem a politikai-közéleti kultúra fejlesztését, az előítélet-mentes, befogadó, és szolidáris társadalom kialakítását is célul kell, hogy tűzzék. A gyermekek között nem szelektáló, gyermekközpontú, korszerű, differenciált, pedagógiai formákat alkalmazó iskola teremthet esélyt a társadalmi integráció eléréséhez.

A programban a szakértők célcsoportja ennél jóval heterogénebb képet mutat, hiszen nagyon széles az a spektrum, melyen a szakértőink, megvalósítóink szakmai tekintetben jellemezhetőek. A megvalósításban résztvevők esetében elmondható, hogy a projekt szakmai felhívásának megfelelően a követelményi kritériumokkal összhangban lettek meghatározva azok a személyek, akik az egyes projektfeladatokat ellátták. Természetesen a menedzseri feladatok esetében egy olyan szakember került a vezetői székbe, aki rendelkezett már korábbi tapasztalatokkal uniós projekt megvalósításában, s akinek a helyi (hevesi) kapcsolatrendszere is lehetővé teszi az eredményes működést. A pénzügy területén szintén az anyagi források felhasználásában jártas szakértőt keresett a vezetés.

A mentorok és egyéb munkatársak a legnagyobb arányban pedagógiai, tanári végzettséggel vannak jelen a programban, illetve egy pszichológus végzettségű kolléga is segítette az előrehaladást a fejlesztések tekintetében. Ezen felül a program szakmai programjaiban az alábbi táblázatban megjelenő személyek jelentek meg, más- más szervezet képviselőiben, hiszen szem előtt tartva azt az igényt, hogy ne csak a civil szféra és a közigazgatás szakemberei, hanem más területek (egyházi, piaci szereplők) kollégái is csatlakozzanak, ezért széles értelemben vontunk be olyan munkatársakat akik a projekt célkitűzéseihöz és tevékenységeihez kapcsolódni tudtak.

Személy neve (nem beazonosítható módon?)	Szervezet neve	Tevékenységbe való bekapcsolódás
Mészáros Ildikó	Hevesi Református Egyházközség	Mentorálásban való kiegészítő iskolalelkészi, lelkesíti tevékenység
Berki Judit	Bátonyterenyei Tanoda	Tanulmányút
Bocskor Tamásné	Bátonyterenyei Tanoda	Tanulmányút
Szomora Szilárd	Bátonyterenyei Tanoda	Tanulmányút
Veress Tamás	Igazgyöngy Alapítvány	Tanulmányút
L Ritók Nóra	Igazgyöngy Alapítvány	Tanulmányút
Hamvas László	Hajdúsági Hallgatókért és Civilekért Egyesület	Szakmai konzultáció
Damu Richárd	Alternatív Községek Egyesülete	Szakmai konzultáció
Béke Lajos	BAKI Egyesület	Szakmai konzultáció
Borsányi Ágnes	Újkerti Községi Ház	Szakmai konzultáció
Szabó Katalin	Debreceni Művelődési Központ	Szakmai konzultáció
Miklós László	Bocskaierti Missziói Református Egyesület	Szakmai konzultáció
Pless Attila	Debreceni Egyetem	Szakmai konzultáció
Visztenvelt Andrea	SZIE	Szakmai konzultáció
Kovácsné Kecsmár Tímea	Nyíregyházi Család- és Gyermekejólleti Központ	Szakmai konzultáció
Kovács Csaba	Szent Miklós Görög Katolikus Óvoda és Általános Iskola	Szakmai konzultáció
Dombovári Gábor	KÉK Egyesület	Szakmai konzultáció
Hegedűs Imre	NIT	Szakmai konzultáció
Vad Lilla	MRSZ	Szakmai konzultáció
Bánki András	ERIFA	Szakmai konzultáció
Mahner Tamás	EGYESEK	Szakmai konzultáció
Guba Zsuzsanna	CSAT Egyesület	Szakmai konzultáció

Kovács Zsuzsanna	CSAT Egyesület	Szakmai konzultáció
Csuj Zsuzsanna	Országos KID Egyesület	Szakmai konzultáció
Novotni Edit	SZONOGRA	Szakmai konzultáció
Mikulányi Tamásné	EJROK	Workshop
Kalocsai István	Apollo	Workshop
Tóth János	Apollo	Workshop
Pintér Zsuzsanna	Hevesi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	Workshop
Mahner Tamás	EGYESEK	Workshop
Sikurné Varga Julianna	Foglalkoztatási Főosztály	Workshop

9. sz. ábra: Kapcsolatfelvétel eredményei a szakértőkkel

Látható a fenti táblázat adatait vizsgálva, hogy a projektben számos olyan személlyel vettük fel a kapcsolatot, akik más- más szakterületről érkezve, de a humánszolgáltatásokban nagyfokú jártassággal, hálózattal rendelkezve hatékony támogatást nyújtottak a tevékenységeink tovább gondolása, fejlesztése területén.

Azokban a hetekben, amikor a személyes kapcsolattartásra a COVID-19 járvány miatt nem volt lehetőség, előnyben részesítettük a skype, zoom alkalmazások használatát, s a szakmai munkába így is be tudtak kapcsolódni a szakemberek, akik így a lehető legnagyobb biztonságban érezhették magukat, s figyelhettek a kollégák egészségének megóvására is.

A projekt szempontjából, a célcsoportjaink jellegzetességeit, egyéni igényeit szem előtt tartva nem meglepő, hogy a fenti szervezetek jelentek meg a szakmai egyeztetéseken, workshopokon. A Foglalkoztatási osztályok munkatársai, a családsegítő szervezet, vagy a református egyházi vezetők, kollégák jelenléte magától értetődő szakmai kapcsolat volt, ezekre már a projekt tervezésének idején számítottak a megvalósítók. Azonban olyan szervezetekkel való közös gondolkodás, mint az Igazgyöngy Alapítvány,

vagy az ERIFA nagy büszkeséggel tölti el a megvalósítókat, hiszen nagyon sok hasznos tapasztalatot, ismeretet szerezhettek a közös diskurzusban résztvevő szakemberek ezeknek az alkalmaknak a megvalósítása során. Alább röviden összefoglaljuk a nevezett szervezetek működésének célját, kapcsolódásait a 'Suliplussz' tevékenységeihez.

Az ERIFA, azaz az Erzsébet Ifjúsági Alap egyik legfontosabb feladata az önkéntesség népszerűsítése a magyar társadalomban, elsősorban a fiatalok körében. Hiszünk abban, hogy önként tenni másokért, segíteni, adni az időnként olyan érték, amely időt álló, életkor és korszakfüggetlen. A szervezet két kiemelt projekt gazdája. Az első program az önkéntesség elterjesztésére fókuszál, s a az alábbi részcélokat definiálta:

- A fiatalok helyi aktivitását támogató szakmai környezet működtetése érdekében, az ifjúsági szakterület és az önkéntesség országos és területi tevékenységének szakmai összehangolásának megteremtése.
- Az ifjúsági közösségi szerepvállalás erősítése érdekében az önkéntesség területén országos kutatások lefolytatása, azok eredményeire építve az önkéntesség szakpolitikai irányainak meghatározása és az önkéntes tevékenység hatékony támogatási rendszerének kialakítása.
- Az aktív állampolgárság, az önkéntesség, a társadalmi és közösségi szerepvállalás népszerűsítése.

Az Erzsébet Ifjúsági Alap olyan felületet működtet, illetve fejleszt, amely az önkéntes lehetőségek és az önkéntes jelentkezők adatait gyűjti és elősegíti, hogy a megfelelő kapcsolódások létrejöhessenek.

A másik fő program célja a fiatalok társadalmi aktivitásának növelése, nyitott, elfogadó és befogadó szemléletmódjának megerősítése.

Kiemelt fontosságú az őket körülvevő elsődleges társadalmi közeg – családok, helyi közösségek, kortárs csoportok – fejlesztése, illetve az ifjúsági korosztály mindennapi életében érintett szakemberek és együttműködő partnerek bevonása, elkötelezése.

A program rész céljai:

- Az ifjúsági munka és az önkéntesség összehangolása, amelyben kiemelt cél az ifjúsági szolgáltatások elérhetővé tétele a hátrányos helyzetű célcsoportok számára.
- Hatékony szakpolitika és ifjúsági támogatási rendszer kialakítása.
- Az ifjúsági közösségi szerepvállalás erősítése.
- Az aktív állampolgárság, az önkéntesség népszerűsítése.
- A fiatalok képességeinek kibontakoztatása révén az ifjúság társadalmi részvételének növeléséhez

Az Igazgyöngy Alapítvány olyan komplex esélyteremtő modellt alkotott, amely a társadalom periferiájára szorult, szegregátumokban élő családoknak segít jövőképet adni, integrálódni. A megoldás sajátossága a problématerkép elkészítésén alapuló tervezés, amely időben egyszerre, összehangoltan működik. A „minden mindennel összefügg” elvet követve, a közösségfejlesztést minden elemben kiemelten kezelve, pedagógiai eszközökkel dolgozó szervezet elkötelezettsége, szakmai profizmusa számos olyan ötlettel látta ez projektünk munkatársait is, melyek beépíthetők egy következő programba. Az oktatáson, családgondozáson, szervezeti kapcsolatépítésen nyugvó, kifejezetten hosszú távra tervező program több olyan szolgáltatást is megvalósít, melyek a 'Suliplussz' területén is jelen vannak, az eredmények, módszerek összehasonlításának lehetőségeiről való diskurzus nagyon eredményes és érdekes volt a programban résztvevő kollégák elmondása alapján.

A Magyar Református Szeretetszolgálat egy református háttérű, keresztyén alapértékekre épülő közhasznú, karitatív szervezet, mely 2006 óta működik. Nemre, vallásra, politikai hovatartozásra való tekintet nélkül, a rászorultság elve mentén nyújt segítséget elsősorban a Kárpát-medencében élő nélkülöző emberek számára.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi

Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Emellett számos külföldi missziót szervezett az elmúlt években, hogy a természeti és humanitárius katasztrófák által sújtotta térségekben segítsen. Idehaza 6, Kárpátalján és Erdélyben 1-1 irodát működtet a szervezet, ahol országosan 148 munkatárs és több mint 500 önkéntes végez szeretetszolgálati tevékenységet. Éves szinten több tízezer nehéz körülmények között élő gyermek és család számít szeretetszolgálatra legyen szó szociális segélyezésről, fejlesztésről vagy épp gondoskodásról. Legismertebb programjai közül néhány: Szeretethíd, Szeretetdoboz, Nyilas Misi Ösztöndíj, Mentő Maci program. Jelen projektben a szervezet csatlakozása a megvalósítókhoz az önkéntes munkavégzés elterjesztésének érdekében, valamint a humánszolgáltatások fejlesztése érdekében valósult meg.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

SZÉCHENYI 2020

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

5. Projektben alkalmazott módszerek leírása

Jelen fejezet célja, hogy a korábbi fejezetben bemutatott, általános módszerekből kiindulva leírja azt, hogy a 'Suliplussz' projektben milyen innovatív tartalmakat, egyéb módszertani megközelítést alkalmaztunk annak érdekében, hogy a program céljait kockázatok nélkül, a célcsoportoknak leginkább megfelelő módon érhesük el.

Fontos azt hangsúlyoznunk, hogy az egyes tevékenységek együttes megvalósítása révén még magasabb szakmai színvonalat tudtak elérni a megvalósító munkatársak, hiszen az egyes humánszolgáltatások komplex alkalmazása révén a mentorálásban résztvevő tanulók személyiségfejlődése egyrészt gyorsabban, másrészt magasabb szinten realizálódhatott.

<i>Tevékenység leírás</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eredmény</i>
<i>A konzorciumi tagok és az egyéb partnerek közötti írásos együttműködések realizálása, a formák meghatározása, időbeli ütemezése</i>	<i>Személyes egyeztetés</i>	<i>A projekt céljainak elérése érdekében definiálásra kerültek a szervezetekhez rendelt feladatok, felelősök, határidők.</i>
<i>8-10 fős szakmai irányító csoport kialakítása: nyitó egyeztetést követően rendszeres, negyedéves, személyes találkozók az együttműködésben érintett felek részvételével</i>	<i>Személyes egyeztetés</i>	<i>Folyamatos szakmai monitoring, eredmények, változások, kockázatok, rendszeres nyomon követése az eredményes menedzsment érdekében.</i>
<i>Rendszeres, negyedévente megvalósuló szakmai konzultáció és nyomonkövetés, a célok elérése érdekében végzett szakmai diskurzus</i>	<i>Személyes egyeztetés</i>	<i>Folyamatos szakmai monitoring, eredmények, változások, kockázatok, rendszeres nyomon követése az eredményes menedzsment érdekében.</i>
<i>Adaptáció bemutatása tréning: előtérbe helyezve a holisztikus szakmai megközelítést, valamint a mentorálás, mint humánszolgáltatás szerepét. 20 fős tréning 20 órában</i>	<i>Strukturált csoportos foglalkozás</i>	<i>A programban a tananyaggal kapcsolatos alapvető visszajelzéseken túl az került középpontba, hogy a mentori tevékenység, mint humán szolgáltatás, milyen alapvető feltételrendszert támaszt a mentorral szemben. Kulcsképeségfejlesztés, proaktivitás, empátia fejlesztés valósult meg.</i>
<i>Tanulmányút 15 fős 3 napos tanulmányút, olyan</i>	<i>Tanulmányút</i>	<i>1. Bárdos Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Fehérgyarmat</i>

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

partnerszervezetek meglátogatása, ahol hasonló jó gyakorlatok kerülnek alkalmazásra, s amelyek konstruktív módon hozzásegítik a projektet ahhoz, hogy a célokat elérje.		2. Bátorterenyi Tanoda, Bátortereny 3. Igazgyöngy Alapítvány, Berettyóújfalu A tanulmányutak eredményeképpen az adott szervezetek működésének megismerése, jó gyakorlataik tanulmányozása megtörtént, a szakmai kapcsolatok erősödtek.
Monitoring tevékenység kidolgozása (2 féle kérdőív (1 szakembereknek, 1 célcsoport tagoknak) és interjúk módszer definiálása. Ennek révén kvalitatív és kvantitatív adatokhoz is hozzájutunk.	Empirikus kutatás	Kérdőíves (mentorált és mentor) és interjúk (kvantitatív és kvalitatív) kutatás során olyan objektív eredményeket kaptunk, amelyek a teljes innováció tartalmát képesek leírni. Leíró anyag készült az eredményekről.
Mérés lebonyolítása: szakértők 50 fő, célcsoport 150 fő lekérdezése kérdőívvel, interjú megvalósítása (10-10 fő) mérés eredményeinek összefoglalása, publikálása	Mérés	Megtörtént a minőségügyi mérés stratégiájának kidolgozása, majd a mérési terv és a dokumentációs rendszer kidolgozása, kétféle kérdőív felvétele, és interjúk lekérdezés.
Mentori szolgáltatásnyújtás	Mentorálás	A mentori munka eredményeképpen a tanulók személyiségének fejlesztése megvalósult, senki nem morzsolódott le a köznevelésből. A mentoráltak tanulmányi jegyeiben javulás, személyes életviteli, önismereti képességeiben előrelépés volt.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

<i>HH-s tanulóknak és családjaiknak workshop a tanulásról (speciális pályaorientációs programok, ösztöndíjak hh-s gyerekeknek) nyílt fórumok előadásokkal, az ő nyelvükön, kérdés-válasz órák negyed évente egy nap, összesen 10 nap.</i>	Workshop	<i>A szülők nagyarányú bevonása, a velük való közvetlen, formális kommunikáció nagyban hozzájárult a projekt céljainak eléréséhez is, hiszen a köznevelési intézményrendszer és hozzárendelt egyéb szervezetek mellett a családi háttér támogatására van elsősorban szükség. Ezt ezek a programok nagyban segítették.</i>
<i>Pályaorientáció az iskolaelhagyás, élethosszig tartó tanulás érdekében 50 óra, 30 gyerek (2 csoportban)</i>	Strukturált csoportos foglalkozás	<i>A tanulók pályaorientációs felkészítése jelentős és tartós eredményeket hozott, hiszen több tanuló esetében konkrét pályaelképzelés kristályosodott ki, valamint elmondható, hogy a legtöbb tanuló esetében növekedett az önismeret és a pályaismeret szintje. 4 tanuló esetében korábbi, téves pályaelképzelés korrekciója realizálódott. A csoportos munkaforma a fentiek mellett a tanulók együttműködési és kommunikációs képességét is nagymértékben fejlesztette, hiszen a formális oktatási módszerekkel ellentétben a projektmunkára épülő elemeket helyezte előtérbe.</i>

<i>Csapatban dolgozni tréning 15 óra 15 fő</i>	<i>Csoportos foglalkozás</i>	<i>Javult a résztvevők kooperációs és kommunikációs képessége.</i>
<i>Tanulásmódszertan tréning 15 óra 15 fő</i>	<i>Csoportos foglalkozás</i>	<i>Kikristályosodott a résztvevők tanulási stratégiája, stílusa, fejlődtek a tanulásmódszertani elemek alkalmazásának terén, melynek révén a tanulmányi jegyeikben is pozitív változás volt megfigyelhető.</i>
<i>Kirándulás, közben informális tanulás, a generációk, különböző társadalmi osztályok közelítése, érzékenyítése negyedévente megvalósítók 10 fő+ célcsoporttagok 30 fő 10 db összesen</i>	<i>Tanulmányút</i>	<i>Ez a szolgáltatás azért különleges, mert a két generációhoz tartozó csoportok együtt vettek részt az informális tanulást támogató szolgáltatásokban, melyek között sok pályaismeretfejlesztő, pályaaorientációs munka is volt. A helyszínek: Debrecen, Nyírbátor Miskolc (lézerharc), Törökszentmiklós, Berettyóújfalu (Igazgyöngy), Gödöllő (Szent István Egyetem), Szolnok (Rep- tár), Nyíregyháza (Bábszínház, Állatkert), Eger (Eszterházy Károly Egyetem), Miskolc</i>
<i>Honlap fejlesztés, információ megosztás havonta információ közzététel, eredmények, soron következő programok, aktuális programok</i>	<i>Disszemináció</i>	<i>A projekt eredményeiről való folyamatos, releváns tájékoztatás valósult meg.</i>

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

<i>Tapasztalattmegosztó rendezvény félévente, összesen 5 db, min. 30-30 30 fő részvételével</i>	<i>Rendezvény</i>	<i>A szakmai rendezvények célja, hogy a mentori munka eredményei, kérdései, nehézségei és problémái kerüljenek előtérbe azzal a céllal, hogy a közös holisztikus munka eredményes legyen és a szolgáltatások megfelelően kapcsolódjanak a mentori tevékenységhez mindhárom konzorciumi tag esetében. Nyíregyházán, Egerben és Debrecenben valósultak meg a programok.</i>
<i>Esettanulmány 10 db tanulmány, külső szakértő bevonásával</i>	<i>Empirikus kutatás- esettanulmány (kvalitatív)</i>	<i>Külső szakértőnek kiadott esettanulmány készítés révén megragadhatóvá váltak a projektben elért eredmények egyéni szinten vizsgálva is, hiszen az esettanulmányokban nagyon mélyen, precízen van összefoglalva 10 mentorált tanuló előrehaladása, figyelembe véve a projekt előzményeit, egyéb személyes háttérrel is. Az esettanulmányok tartalmát, formáját hosszas szakmai tanácsok teszik egységessé, külön módszertani leírás áll rendelkezésre a tanulmányok mellett.</i>

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

<i>Tananyagfejlesztés</i>	<i>Tananyagfejlesztés</i>	<i>A mentorálás, mint humánszolgáltatás tananyagához kapcsolódó egységes dokumentum összeállítása, szinkronizálása, a 'Suliplussz' célcsoportra hangolása történt meg, melynek online, moodle verziója került alkalmazásra a programban.</i>
<i>Egész életen át tartó tanulás támogatása rendezvény: előadás, kerekasztal</i>	<i>Előadás+workshop</i>	<i>A témában megvalósított előadások az ismeretszerzést, az interaktív tájékozódást segítették elő.</i>
<i>Egészségmegőrzés: előadás, kerekasztal 50 fő+5 szakértő</i>	<i>Előadás+workshop</i>	<i>A témában megvalósított előadások az ismeretszerzést, az interaktív tájékozódást segítették elő.</i>
<i>Sportágválasztó rendezvények évente egy nagyrendezvény, meghívott szakemberek, min. 50 résztvevő az egészségmegőrzés fontosságának hangsúlyozására gyerekeknek és szüleiknek</i>	<i>Rendezvény</i>	<i>A témában megvalósított előadások az ismeretszerzést, az interaktív tájékozódást segítették elő, de olyan formában, hogy a résztvevők maguk is kipróbálhattak bizonyos sportágakat, ezzel is támogatva az informális tanulási utakat, illetve a rendszeres iskolai mozgás térhódítását.</i>
<i>Szolgáltatások minőségügyi felmérése: folyamatosan, kérdőíves felméréssel a nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos elégedettség mérés</i>	<i>Empirikus kutatás</i>	<i>Kérdőíves kutatással megvalósított objektív adatszerzés, adatelemzés valósult meg.</i>

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

<i>Innovatív módszer eredményességének mérése, kiértékelése, összegzése a rendelkezésre álló kérdőívek alapján, illetve a szakértők, bevont egyéb partnerek megkérdezésén keresztül</i>	<i>Empirikus kutatás</i>	<i>Kérdőíves kutatással, megfigyeléssel és dokumentumelemzéssel megvalósított objektív adatszerzés, adatelemzés valósult meg, feldolgozás után az eredmények javaslatokká finomodtak. Terjedelmes mennyiségben disszeminálhatóvá vált a beszámoló.</i>
<i>Értékelési zárójelentés elkészítése min. 120.000 karakter terjedelemben online kiadvány formában</i>	<i>Tanulmány készítés</i>	<i>A projekt teljes eredményeinek, tapasztalatainak leírása független szakértő tollából. A kiadványok disszeminálása a 'Suliplussz' adaptációjának céljából.</i>
<i>Módszertani gyűjtemény összeállítása (min. 120.000 karakter, 100 példányos sokszorosítás</i>	<i>Tanulmány készítés</i>	<i>Jelen tanulmány elkészítése azzal a céllal, hogy a projektben megvalósított szakmai szolgáltatások és egyéb tevékenységek módszertani rendszerben elhelyezve váljanak elemezhetővé, kiemelt figyelmet szentelve az innovatív elemekre, illetve a célcsoportokhoz igazodó pedagógiai és egyéb személyiségfejlesztési irányelvekre.</i>

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

<i>Havi frissített online megjelenés az eredmények aktuális programok kapcsán</i>	<i>Disszemináció</i>	<i>Írásos formában megjelenő információs tartalmak hozzáféréseinek támogatása. A folyamatos előrehaladás ellenőrzése, nyomon követése valósult meg.</i>
<i>Kapcsolatfelvétel, személyes látogatás és a módszertan szisztematikus tanulmányozása</i>	<i>Személyes egyeztetés</i>	<i>Szakmai kapcsolatok kialakítása, fenntartása, újabb projekt lehetőségek kiaknázása érdekében, a szakmai hálózat ismereteinek fejlesztése céljából.</i>

10. sz. ábra, táblázat: A tevékenységek és azok eredményei az alkalmazott módszerek
figyelembevételével

6. A tevékenységekhez rendelt módszerek sajátosságai, eredmények, összegzés

A fenti fejezetekben bemutattuk azokat az általános, pedagógiai sajátosságokat mutató módszertani elemeket, amelyeket egy- egy köznevelési, oktatásfejlesztési projektben korábban megismerhettünk, ebben a fejezetben pedig részletesebben leírjuk azokat a speciális módszereinket, amelyeket a 'Suliplussz' kapcsán emeltünk a szakmai tevékenységeink sorába. Természetesen ezek a módszerek nem a saját munkatársaink fejlesztései, hanem inkább azoknak a szakmai kompetenciáknak, tudásoknak az összeadódása révén létrejövő didaktikai elemei, amelyek a jelen projektben, annak célcsoportjait, sajátos célrendszerét figyelembevéve kerültek kipróbálásra, mérésre.

Tanulmány készítés:

A program elemeinek eredményességét tekintve csak annyiban tudunk objektív mutatókkal szolgálni, amennyiben pontos, empirikus kutatáson alapuló, tudományos méréseket bonyolítunk le az egyes tevékenységek minőségével, alkalmazhatóságának vizsgálatával összefüggésben. Jelen projektben több olyan tudományos kutatás is megvalósult, amely kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket alkalmazva összegezte 40- 70 oldalban is akár a kapott eredményeket, előtérbe helyezve a kutatási kérdésekkel kapcsolatos szakmai javaslatokat. Minden esetben folyamatos szakmai konzultáció előzte meg a munkát, a kutatásokban olyan szakemberek vettek részt, akik évtizedes tapasztalatokkal rendelkeztek a tudományos adatgyűjtés és adatelemzés módszereiben, a munka minden esetben olyan mélységeig mérte az eredményeket, a szolgáltatás minőségét, hogy azok később az adaptáció szempontjait is figyelembevéve legyenek alkalmazhatóak a szakmai összegzés értékelése, vizsgálata kapcsán. Az innovációs tartalom mérése, a monitoring mérések kizárólag olyan professzionálisan összeállított mérési tervek és dokumentumok (átadás átvételi jegyzőkönyvek, megfigyelési szempontrendszerek, kutatásba való bevonásról szóló engedélyek, stb.) megalkotásával és alkalmazásával történt, amelyek az eredményes és magas minőségű szakmai munkavégzést lehetővé tették és folyamatosan biztosították.

Disszemináció:

A disszemináció egy- egy projekt eredményeinek széles körű terjesztését, láthatóságát jelenti. Ez sokféle tevékenységet jelenthet a gyakorlatban, projektről projektre persze változik, és nagyban függ a szervezettől is(erőforrásai, típusa, tevékenységi köre). A 'Suliplussz' projektben a legfontosabb disszeminációs tevékenységünk a honlap megalkotása és folyamatos fenntartása, az információk frissítése volt, mely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy azok az érdeklődő, a célcsoportjaink szakmai támogatásában érdekelt szakértői csoportok, szülők, pedagógusok, vagy akár a tanulók maguk folyamatosan részletes információkat szerezhessenek a programunk előrehaladásával összefüggésben. A <https://www.suliplussz.hu/> oldalon elérhető webes tartalom számos hasznos dokumentumot tartalmaz, többek között érdemes felhívni a figyelmet a projekt saját mentori kézikönyvére, valamint azokra a projekt adminisztrációt támogató tartalmakra, melyek mentén a program indulása óta zajlik a szakmai munka. Ezen felül rendszeresen kerülnek fel az oldalra olyan friss szakmai leírások, tartalmak, amelyek a munkánk előrehaladásáról adnak számot, kiemelve egy- egy tevékenység eredményeit, jellegzetességeit.

11. sz.ábra: Suliplussz moodle felület

Az oldalon keresztül érhető el az az elektronikus tananyag rendszer is, amely a szakértői, megvalósító csoportoknak készült el a projekt elején, s amely azzal a céllal lett fejlesztve, hogy a komplex, holisztikus mentorálási folyamathoz adjon az érdeklődőknek olyan kézzelfogható, gyakorlati tudást, melynek alkalmazása révén hatékonyabb lehet a mentorálás, az egyéni esetkezelés és a bevont tanulók életviteli képességeinek általános fejlesztése.

A weboldal mellett természetesen lényeges disszeminációs tevékenységként tekintünk azoknak a kiadványainknak a terjesztésére is, amelyek a munka során születtek a projektben, s amelyekkel kapcsolatban a kutatási eredményeink, objektív méréseink a legfontosabbak.

Rendezvény (konferencia):

A rendezvény egy meghatározott térben, időszakban és témakörben, nem üzemszerű ismétlődéssel szervezett eseménysorozat, továbbá a folyamatos üzemeltetés keretében szervezett egyedi esemény, amelynek során emberek egy csoportja közös cselekvést hajt végre alkalmi, kitüntetett jelleggel. Mindezek alapján a rendezvényeket az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- gazdasági cél szerint: nyereségorientált, profitcélú illetve non profit rendezvények
- helyszín szerint: zárt térben, épületben lebonyolódó és szabad térben megtartott
- helyszínek száma szerint: egyhelyszínes és többhelyszínes
- tervezés jellege alapján: spontán, illetve tervezett események
- jellegük szerint: művészeti, tudományos, közművelődési, társadalmi, politikai, egyházi, sport, egyéb és a fentiek keverékéből a komplex rendezvények
- funkcionális tartalmuk szerint: kongresszus, konferencia és ezek altípusai, előadó-művészeti élőműsorok, versenyek, kiállítások, kvízzjátékok, látványfelvonulások, demonstrációk, szertartások, protokolláris események, fogadások, ünnepi megemlékezések, több funkciós rendezvények.

Esetünkben ezek közül a típusok közül ki kell emelnünk a konferenciát. A konferencia előre meghatározott napirend és program szerint zajló, általában problémamegoldó ülés, ahol a hallgatóság kérdezhet, reagálhat, kritizálhat vagy vitatkozhat. A kongresszusnál kisebb létszámú összejövetel és kevesebb kérdés megtárgyalására irányul. Nem hosszú időtartamú. Nagyobb konferenciák esetében gondoskodnunk kell a meghívottak szállodai elhelyezéséről és a konferencia vacsoráról is. Nemzetközi konferencia esetében a résztvevők minimálisan három, de inkább sok országból érkeznek, ezért tolmácsolásra feltétlenül szükség lesz. A résztvevők számától függően van, hogy több üléstermet kell biztosítanunk, a vendégeket pedig különböző kategóriájú szálláshelyeken kell elszállásolnunk.

12. sz. ábra: Rendezvény

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Strukturált csoportos foglalkozás:

A strukturált csoportfoglalkozás egy előre meghatározott időtartamra, céltudatosan összeállított tematikus feladat-, illetve gyakorlatsort jelent. Ez alkalmas arra, hogy fókuszba hozza mindazokat a csoportnak, valamint az egyes tagoknak megfelelő témákat, melyekkel a csoportfoglalkozások alatt dolgozhatnak. A foglalkozássorozat alkalmával lehetőség nyílik egymás véleményének, ítéleteinek, gondolatainak különböző feladatokon, irányított beszélgetésen keresztül megismerésére, mely új tapasztalatokhoz és ismeretszerzéshez vezet.

A strukturált csoportfoglalkozások tehát jól körül határolt, előre meghatározott célból szerveződnek. A programot a csoportvezető a kitűzött cél által vezérelve állítja össze behatárolt időkerettel. A vezető rugalmasan ugyan, de igyekszik a résztvevőket a programon végig vinni. A csoporttagok olyan kipróbált, bevált feladatokat oldanak meg, amelyek nagy valószínűség szerint a cél elérését leginkább segítik.

A jól felkészült csoportvezető mindig talál olyan eszközöket (ún. strukturált feladatokat), amelyek segítségével bizonyos célok (például információközlés, egyetemesség és különbözőség, társas készségek fejlesztése, interperszonális tanulás, csoportkohézió kialakulásának segítése) előtérbe kerülnek.

A foglalkozást vezető feladata az, hogy a foglalkozások teljes időintervallumát végiggondolva, tematikusan előkészítse a munkát. Minden egyes foglalkozásnak meghatározott forgatókönyve van, amit a vezető a csoport igényének megfelelően megváltoztathat. Minden csoportos foglalkozásra készülnie kell feladatokkal, és azok gyakorlati lebonyolításához az eszközöket készen kell bevinnie.

A csoportfejlődésre vonatkozó elméletek szerint a csoportfoglalkozás korai szakaszában adott strukturált gyakorlatok, feladatok mindenekelőtt erős csoportkohéziót, a tagok bekapcsolódását és személyközi bizalmat eredményeznek. A kutatók szerint (Lieberman, Yalom és Miles, 1973) a strukturált feladatok alkalmazása önmagában is erősíteni szokta a csoportkohéziót, vagyis a csoporttagokat összetartó erőt, azaz az egész csoportot.

Strukturálatlan kezdet esetén egyrészt nagyon nehéz elviselni a szabályozatlanság és a keretnélküliség gyötrelmeit, másrészt kétségtelenül nagy rutin szükséges a káoszban való eligazodáshoz, illetve ahhoz, hogy az interakcióknak valódi anyaga születhessen, a munkának valódi eredménye legyen.

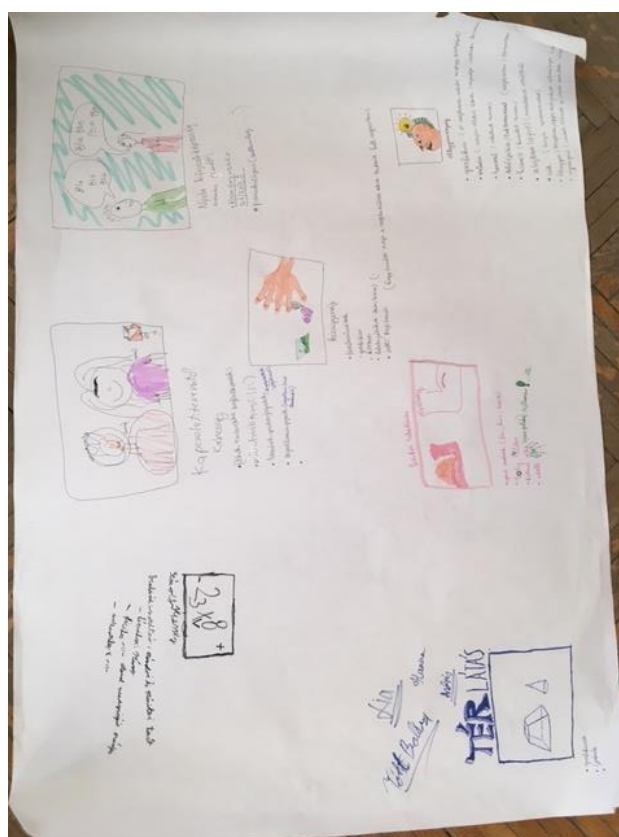
Programunkban több tevékenység is ezzel a módszertani formával valósult meg, így például a pályaorientáció, vagy az adaptációs tréning, melyek esetében elmondható volt, hogy egy speciális ismeretanyag elsajátítására fókuszáltak a megvalósítók, kihasználva a szociális tanulás minden előnyét, a részvétel alapú, nem hagyományos oktatási formákat, melyek a hatékonyság kritériumait szem előtt tartva, általában eredményesebbnek minősülnek.

13.sz. ábra. Strukturált csoportos foglalkozás

14. sz. ábra. Strukturált csoportos foglalkozás

15. sz. ábra. Strukturált csoportos foglalkozás

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.
**„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Az egészségmegőrzés, csapatban dolgozni, pályaorientáció, tanulásmódszertan tevékenységekben ez a módszertan valósult meg. A programok háttérében a szociális tanulás elvei mellett a projektmunka eredményei is előtérbe kerülnek. Szociális tanulás azoknak a készségeknek, ismereteknek, viselkedéseknek az elsajátítását jelenti, amelyek lehetővé teszik a csoportba való beilleszkedést és a hatékony működést (Horváth, 2004). Össze kell foglalnunk tehát, hogy az adott csoportokban nem kizárólag a mentorált tanulók adott területen való fejlesztése, de más képességek, kompetenciák javítása is realizálódott, ugyanakkor a közösséghez való aktív alkalmazkodás, a tanuláshoz kapcsolódó értékek, attitűdök is pozitív változáson mentek keresztül a módszer alkalmazásának eredményeképpen.

Egyéni tanácsadás:

Ez a módszertani elem kifejezetten értékes és eredményes része volt a 'Suliplussz' projektnek a már rendelkezésünkre álló mérési adatok szerint. A tanácsadási folyamatra jellemző közös gondolkodás során a tanácskérő megtanulja a problémamegoldás alapvető lépéseit, átérzi és átéli a döntések következményeit. E folyamat egyik igen fontos célkitűzése, és eredménye, hogy az egyén a tanácsadás során szerzett tudását további élethelyzetekben is kamatoztatni tudja. A tanácsadás és orientáló tevékenység főbb formái: az egyéni tanácsadás, a csoportos tanácsadás, és a számítógéppel támogatott orientáció. (Szilágyi, 1995)

Az egyéni tanácsadás lépései: Az egyéni tanácsadás során Szilágyi modelljét követve, egy 5 lépcsős modellt alkalmaznak a szakemberek. Ezek a szintek a következők:

- Az ügyfél igényének meghatározása: Ezen a szinten a problémadefiníció kialakítása történik meg, ahol a kapcsolatteremtés által a tanácsadó abban segít az ügyfélnek, hogy képes legyen önmaga helyzetét megfogalmazni. A feltárt nehézségek és kérdések közül a beszélgetés eredményeként a tanácskérő képessé kell, hogy váljon arra, hogy kiemelje a számára fontos, adott keretek közt megoldásra váró problémát.

- Tisztázás: Ebben a fázisban a kérdéskörhöz kapcsolódó alternatívák, egyéni személyiségtényezők, és értékek megismerése zajlik. Az egyén adott problémakörre vonatkozó ismereteinek, érzéseinek, a kérdéshez kapcsolódó előítéleteinek, viselkedési sémáinak, és a tipikus döntési szituációknak a megbeszélése szintén a tisztázás során kap teret a problémamegoldó folyamatban.
- Elemzés: Az elemzés szakaszában egy „leltárkészítés” történik, ahol az eddigi élettapasztalatok, az életút, az ún. „reális adatok” számbavétele történik, fókuszálva az elért eredményekre és a hiányosságokra.
- Szintetizálás: A szintetizálás során a probléma definícióhoz tartozó személyi és realitásadatok hipotetizálása történik, melynek középpontjában a tanácskérő önfelfogása és öndefiníciója áll. Eszerint csak azokkal az adatokkal, érvekkel és érzésekkel dolgozunk, amelyeket a tanácskérő önmagáról akceptálni képes, vagy önmagáról elfogadni akar. Az akceptált szubjektívek fókuszba állításával olyan hipotéziseket fogalmazunk meg, melyek alkalmasak lehetnek a problémadefinícióban megfogalmazott kérdés megválaszolására.
- Megállapodás: A tanácsadási folyamatnak azt a szakaszát jelöljük így, ahová a tanácskérő eljutott a közös problémamegoldó munka eredményeként. Ennek eredménye lehet egy döntéshozatal, egy cselekvési terv, egy megvalósítási terv, egy jelentkezési mozzanat, egy várakozási álláspont is akár, amelyet összefoglaló néven a tanácsadás eredményeképpen létrejött megállapodásnak, vagy megállapításnak fogalmazhatunk meg (tartalmától függően).

A tanácsadási folyamat célja a 'Suliplussz' projektben az volt, hogy a nem megfelelő életviteli kompetenciákkal, valamilyen súlyosabb egyéni hátránnyal rendelkező tanulókat vonjuk be ebbe a szolgáltatásba, szem előtt tartva az egyedi, személyes igényeiket.

Az egyéni tanácsadási folyamatban 40 tanuló vett rész, a megvalósítási helyszín tekintetében teljesen heterogén módon, hiszen a gyöngyöSOROSZI tanulóktól kezdve a hevesi diákokon át a debreceni egyesület mentoráltjai is részesültek ebben a nagyon komplex humánszolgáltatásban.

A tevékenység eredményeként realizálódtak a pályaválasztási elképzelések, több tanuló esetében korrekciós tanácsadás valósult meg a nem reális pályaelképzelés korrigálására. A kevésbé nagy eredmények esetében is javult a tanulók öndefiníciós képessége, valamint a konfliktuskezelésben, kulcsképessegekben is jelentős előrelépést definiálhattunk.

További kiemelkedő jelentősége annak van, hogy az egyéni tanácsadásban alkalmazott személyes előrehaladási dokumentumok szintén az innováció részeként határozhatóak meg, hiszen nagyon precízen, ugyanakkor komplex módon követik a tanulók személyiségfejlődésének útját, egyéni terveik megvalósításának lehetőségeit a projekt zárását követően is akár.

Ötféle adminisztrációs dokumentum került kifejlesztésre ebben a szolgáltatásban:

- Az első az egyéni tanulói portfólió, amely a fentnevezett modell alapján vezeti végig a tanácsadásba bevont tanulóval összefüggő információkat az objektív és a szubjektív adatok tükrében, s a problémadefiníciótól eljut a megállapodás szintjére, ahol a bevont tanulókkal való pályaeépítési megállapodás is rögzítésre kerül.
- A második dokumentum az egyéni tanulói fejlesztési munkaterv, mely az előző dokumentum megállapodásából kiindulva határoz meg nagyon konkrét célokat, melyekhez azon túl, hogy időszakokat, időpontokat is mellé rendel, vizsgálja azt is, hogy az adott cél eléréséhez rendelkezésre állnak-e a megfelelő eszközök, személyek.
- A harmadik adminisztratív professzionális adatlap az ún. egyéni önismereti feladatlapok alkalmazásával kapcsolatos jegyzőkönyv, az eredmények ismertetése című irat,

melyben az előző két dokumentum alapján megállapított önértékelő eljárások alkalmazásának körülményeit, okait, majd az eredményeket mutatják be a szakértők. Egyéb tanácsadói megjegyzéseket is tartalmazhat ez az irat, annak függvényében, hogy a tanuló problémadefiníciója mennyire volt komplex, illetve hogy személyiségének fejlesztési irányai miben kerültek definiálásra.

- A negyedik irat a Szülőkkel, gondviselőkkel, pedagógusokkal (egyéb releváns személlyel) való kapcsolattartás jegyzőkönyve címet kapta, amelyben rögzítésre kerülnek azok a szakmai kapcsolatok, amelyek az egyéni tanácsadás, a mentori munka során realizálódtak, s a tanuló fejlesztése érdekében esetleg még javasoltak. Ebben az iratban a pszichológussal, szaktanárral, egyházi személlyel, valamint a szülőkkel kapcsolatos kommunikációs eredmények vannak megjelenítve, mely azonban nem minden tanuló esetében volt releváns, hiszen nem mindenkinek volt olyan jellegű az elakadása, hogy ahhoz más szakértők, vagy a szülők bevonására igény lett volna.
- Az utolsó (ötödik) idevágó dokumentumban a tanulók énképének vizsgálatával összefüggő megállapítások jelennek meg, kiindulva a mentori munka kezdetétől, eljutva a tanácsadási folyamat végéig. Ez is egy összefoglaló minta arra vonatkozóan, hogy melyik tanulónak várhatóan mekkora utat kell még bejárnia annak érdekében, hogy egyéni életvezetési képességeiben a korcsoportjának megfelelő átlagos szintre juthasson el. Véleményünk szerint a fent leírt, öt különböző dokumentum alkalmas lehet más célterületeken realizálódó fejlesztésekre, más célcsoportok komplex támogatására is, hiszen olyan általános fejlesztési, pszichológiai alapokon nyugvó személyiségkorrekciós elveket követnek, melyek ezt lehetővé teszik.

7. A módszerek adaptációjának lehetséges útjai, formái

Véleményünk szerint a 'Suliplusszban' megjelenő humánszolgáltatások együttes hatásának van innovatív jellege, önállóan a fent bemutatott módszertani lehetőségek nem hordoznak akkora minőségi növekedést, mint ha együttesen vizsgáljuk az egyes szolgáltatások által elért eredményeket.

Nagyon lényegesnek tartjuk, hogy a bemutatott gyakorlatokat, módszertani elemeket olyan módon adaptálják más intézmények, szervezetek, hogy abban vegyék figyelembe a saját célcsoporttagok sajátosságait, valamint a saját erőforrásaikat is, hiszen a projektünk legnagyobb eredménye az, hogy a szakmai támogató háttér kialakításával számos olyan terület is mozgósítva lett, amelyek korábbi, formális és informális kapcsolatfelvételére, kommunikációjára eddig nem volt példa.

Itt kell kiemelni a szakmai konzultációs alkalmakat, a tanulmányutakat, valamint az esetmegbeszélés módszereit, hiszen ezekre a tevékenységekre volt leginkább jellemző az, hogy új szakmai kapcsolatok születtek, illetve a közös célcsoportok támogatása érdekében jó gyakorlatok kerültek megosztásra.

Ezen felül a strukturált csoportos foglalkozások, valamint az egyéni tanácsadás módszereinek átgondolása, továbbfejlesztése révén jó esélyeket látunk más célcsoportokkal való fejlesztő munkában is ezen innovációk eredményes alkalmazására. Hogy mindezeket a gondolatokat konkrét formába öntsük, alább egy fiktív projekt ötelet lépéseinek, tevékenységeinek leírásán keresztül próbáljuk meg igazolni feltételezéseinket, melyet a 'Suliplussz' adaptálhatóságának alapköveit testesítik meg.

Jelen fejezetben konkrét tudományterületek megjelölésével mutatjuk be azt, hogy a mentorálás, valamint az ahhoz kötődő egyéb humánszolgáltatások mely célcsoportok, fejlesztési területek esetében alkalmazhatóak véleményünk szerint.

Köznevelés- általános iskola

A törvény úgy rendelkezik, hogy „A köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedék érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. A köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg.

A köznevelés egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.” (2011. évi CXCV. törvény 1. § (2)). Ennek tükrében alapvető kijelentés lehet, hogy a társadalom hosszú távú fejlesztése érdekében szükség van az olyan komplex, az egyediséget kiemelő humán szolgáltatásokra, amely az egyének élettel való elégedettsége mellett az állami érdekeket is szolgálja a képzettségi szint emelkedésén, a foglalkoztatási esélyek javításán keresztül.

A 'Suliplussz' szolgáltatásokban kiemelt szereppel bíró mentorálás, az életvezetési képességek fejlesztése (egyéni tanácsadás, pályaorientáció, kirándulás, stb.) révén ezek a stratégiai célok magasabb minőségben, nagyobb hatékonysággal érhetőek el, mint arra a projektben elvégzett tudományos kutatások (mérések) is felhívták a figyelmet.

Természetesen az általános iskolás célcsoport esetében a korosztályi sajátosságokat figyelembevéve kell a szolgáltatások tartalmát finomhangolni, de összességében véleményünk szerint jó esély van arra, hogy a 'Suliplussz' tevékenységek megfelelő módon támogassák az iskolai lemorzsolódás csökkentését, a hátrányos helyzetű célcsoportok tagjainak személyiségfejlesztését.

Köznevelés- középfokú oktatás

A fentiekből kiindulva, a köznevelési célok és szabályrendszer figyelembevételével a középfokú oktatás szintjén is alkalmazhatóak a 'Suliplussz' szolgáltatások, természetesen itt is ügyelve a pubertáskori életkor sajátos szükségleteire. Ezen a szinten a kortárs mentorok bevonása kifejezetten hatékony módszernek bizonyul, hiszen a korosztály jellegzetessége az, hogy a kortársak véleménye, ötleteik kiemelt helyen vannak az egyének tekintetében, szemben a pedagógusokkal, más felnőtt korú szakemberekkel szemben.

Tanodai tevékenységek

„A tanoda nem kormányzati szervezet által működtetett, helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő, független infrastruktúrával rendelkező közösségi színtér. A személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatást nyújt, melyet az oktatási rendszerben nem megfelelően elismert, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok nem érhetnek el.” (TanodaPlatform) Ebből a definícióból kiindulva véleményünk szerint teljesen egyértelmű a 'Suliplussz' projekt komplex mentori tevékenységének adaptációs lehetőségének sikeressége.

A tanodai programokban a legtöbb esetben a hátrányos helyzetű, sokszor tanulási nehézségekkel küzdő tanulók vesznek részt, akik a 'Suliplussz' programhoz hasonló igényekkel vannak jelen a tanulási, személyiségfejlesztési folyamatban. Kiemelt jelentőséggel bír a differenciált fejlesztésük, az egyéni hátránykompenzáció, valamint a társadalmi innováció beemeléseinek szükségessége a közösségi komponensrendszer tekintetében.

8. Egy lehetséges adaptáció az innováció tartalmát tekintve (fiktív projekt elképzelés- felnőtt célcsoport szakmai képzésben)

Mivel abból a feltételezésből indulunk ki, hogy a program innovativitása, szolgáltatásainak halmaza más területen is adaptálható, ezért jelen fejezetben egy fiktív felnőttképzési projekt didaktikai elveit mutatjuk be, alkalmazva jelen módszertani dokumentációban rögzített eredményeinket, javaslatainkat.

A felnőttek tanulásának kérdései – elsősorban az OECD-országokban – az utóbbi évtizedekben egyre fontosabbá váltak; azzá tette őket a tudás alapú társadalmak megvalósítására irányuló törekvés, a gazdaság fejlődése és a társadalmak fokozódó elöregedése egyaránt. Mind többen felismerték azt is, hogy a képzetlen emberek között sok – egyre több – a munkanélküli, és hogy a társadalmak életében, a szociális kapcsolatokban is mind nagyobb szerep hárul a humán tőkére, ami pedig megköveteli nemcsak a felnőttek tanulási lehetőségeinek bővítését, hanem e megsokszorozódott lehetőségek folyamatos igénybevételét is.

A felnőttkori tanulásnak sokszoros hozadéka van. Növeli az egyén munkaerő-piaci alkalmazhatóságát, jobbítja a munkavállalói produktivitást, hozzájárul a szociális biztonság, a jobb egészségi állapot megalapozásához, sőt, a bűnözési ráta csökkenéséhez is. A politikai haszon pedig elsősorban a felnőtt tanuló magasabb szintű civil szereplésében, tehát a demokrácia hatékonyabb működtetésében mutatkozik meg. Az OECD egyik – korábbi – vizsgálatában még számszerűsíteni is tudta ezeket az előnyöket; megállapításaik szerint ugyanis egy személy egyévnyi plusztanulása 4 és 7 százalékkal növeli meg korábbi esélyeit!

Motiváció

A felnőttkori tanulással foglalkozó szakirodalom ugyanakkor azt is egyértelműen jelzi, hogy a legtöbb helyen ma még nem megfelelő az ösztönzés, és hiányos a motiválás; noha ezek a téma tulajdonképpen kulcsfogalmai. Nem kerülhetők meg tehát a következő kérdések sem.

- Elegendő mértékű-e a tanulás értékének felismerése ahhoz, hogy a felnőttek körében a korábbinál nagyobb részvételre ösztönözzön?
- Milyen speciális mechanizmus jelzi azt, hogy a felnőttek oktatói jól teszik a dolgukat?
- Miként lehet a tanulási módszereket személyre szabni?
- Miként lehet a tanulást segítő környezetet megteremteni?
- Mi növelheti a részvételt: a jobb informálás a tanulási alkalmakról, a szélesebb körű személyi lehetőségek felkínálása vagy a nagyobb döntéshozatali önállóság?

Összefoglalható tehát, hogy a felnőtt célcsoportok tanulásában is felmerül számos olyan didaktikai kérdés, mely a 'Suliplussz' kereteiben már megválaszolásra került. Először is motiválni kell a felnőtt tanulókat arra, hogy belépjenek, majd sikeresen el is jussanak egy képzés befejezéséig. Ehhez számos motivációs eszközt alkalmazhatunk (pl. képzési támogatás), melyek közül ki kell emelnünk a személyiségre ható, attitűd formáló motivációs eszközöket, melyek egy-egy csoportos foglalkozás megvalósításával realizálhatóak. Elsőként azonban számba kell vennünk, hogy milyen motivátorokat ismerünk a tanuláshoz rendelt:

1. Beépült (internalizált) tanulási motiváció: A tanuló erkölcsi alapon, a saját lelkiismerete, kötelességtudata ösztönzésére teljesíti tanulással kapcsolatos kötelességeit. Ebben az esetben a tanulás fő motiváló tényezője a társadalom, a szülőknek vagy a tanulónak önmagával szemben támasztott morális elvárásai, illetve az ezeknek történő megfelelés.

2. Belső (intrinzik) tanulási motiváció: A tanulásra való vágy itt a tanuló saját, belső igényeiből táplálkozik, mint például: saját céljainak megvalósítása a tanulás révén (pl. nyelvvizsga, egyetemi felvételi), valódi érdeklődés a tananyag iránt, élvezni a tanulás folyamatát.

3. Külső (extrinzik) tanulási motiváció: Az ismeretszerzés egy külső, a tanulástól idegen célért folyik. Éppen ezért, ha ez a külső tényező vagy az elérésére irányuló ösztönzés eltűnik, a tanulási motiváció is megszűnik. Néhány példa külső tanulási motivációra: jó jegyek vagy egyéb, az eredményes tanulással összefüggő jutalmak megszerzése, a tanárok, osztálytársak, szülők stb. elfogadása, elismerése, dicsérete, a negatív következmények (pl. rossz jegy, bukás, megrovás, szidás, büntetés) elkerülése.

4. Presztízs tanulási motiváció: A presztízs, mint tanulási motiváció a külső és a belső motiváció között helyezkedik el. Ebben az esetben a belső, önérvényesítő folyamatok és a külső versenyhelyzetek egyaránt ösztönöznek a tanulásra. A presztízs által motivált tanulók preferálják a gyors eredményekkel kecsegtető, viszonylag könnyen teljesíthető feladatokat, munkaterületeket, szakmákat.

Ebben a felosztásban a felnőtt tanulókat az is támogatni fogja, hogy a csoportban milyen más referenciaszemélyek jelennek meg (pl. egy közösség, kisebbség vezetője), illetve, hogy az adott képzéssel milyen területen mutakozhat majd előrelépés a tanuló életében (pl. jobb munkakörülmények, kedvezőbb munkafeltételek, érdeklődésnek megfelelő munkatevékenységek).

Mindezek értelmében tehát fejleszteni érdemes a felnőttként tanuló személyek, csoportok tanulással összefüggő motivációit, melyre a csoportos szociális tanulás módszerei kiválóan alkalmasak, a csoportos tréningek, fejlesztő foglalkozások önmagukban véve is eredményesebbé teszik a fejlesztő munkát. A csoportok működésének sajátosságait figyelembevéve elmondható, hogy a közös célok érdekében végzett tevékenységek mellett, hogy az összetartozás élményét adják, az egymástól való tanulás, a más nézőpontok beemelésének lehetőségeit is magukban hordozzák, ezért fontos ennek a munkaformának az alkalmazása.

Mentorálás a felnőttek esetében

A mentorálás fogalma olyan széles spektrumú tevékenységi területet foglal magába, hogy egységes, az összes területre vonatkoztatható meghatározása nem írható le. Általánosságban azonban elmondható, hogy a mentorálás egyfajta segítséget, mindig személyre szabott fejlesztési megoldásokat jelent.

A különböző területeken alkalmazott mentorprogramok eredményességét sokféle tényező, körülmény befolyásolja (a működtető szervezet szakszerűsége, az anyagi feltételek, a program megvalósítási ideje, stb.), de alapvetően a mentori teljesítmény, a mentor professzionális munkája az, ami kulcsfontosságú a mentorprogramok hatékonyságának tekintetében.

Ő az, aki közvetlenül és folyamatosan személyes kapcsolatot tart fenn a mentorálttal, neki kell a személyes segítségnyújtáson alapuló tevékenységet oly módon megoldania, hogy az a lehető legoptimálisabb legyen mind a mentorált, mind a környezete és a program által deklarált cél (célok) tekintetében. A mentorrendszer lehetővé teszi, hogy minden diák megkapja azt az egyéni figyelmet és segítséget, melyre fejlődéséhez szüksége van.

Biztosítani kell a szakszerűséget a tanulás során, ami azt jelenti, hogy magának a mentornak rendelkeznie kell azzal a tudásanyag-tartalommal, amelyet közvetíteni kíván.

Mivel a felnőttek esetében más fejlesztendő területek jelennek meg a tanulási folyamat középpontjában, illetve egyéb jellegzetességek is megállapíthatóak a pedagógia mentoráláshoz képest, tisztázni érdemes a felnőtt tanulók legfontosabb sajátosságait.

A felnőtt tanulóknak számos sajátos jellemzőjük van, úgymint:

- az élettapasztalat,
- többnyire munka, család mellett történik a tanulás
- és nagyon heterogének: életkor, családi állapot, motiváció, munkakör alapján stb.

Felnőtt tanulók pozitív sajátosságai között szokás említeni az alábbi tényezőket:

- a nagyobb felelősségtudatot és felelősségvállalást
- az erősebb kitartást
- a gazdagabb valóságismeretet, az élettapasztalatot
- és a pozitívabb intellektuális és gondolkodási képességeket
-

A szakirodalom (Kálmán 2008, Kraiciné és Csoma 2012, Koltai és Zrinszky 2008 stb.) általában véve az alábbi vonásokat emeli ki a felnőttek tanulási jellemzőiként:

- az új ismereteket saját tapasztalataikra vonatkoztatják (konstruktív tanulás),
- különböző intenzitással tanulnak,
- igénylik, hogy odafigyeljenek speciális tanulási szükségleteikre (felnőtt emberként kezeljék őket; emellett a tanulás többnyire munka, család mellett valósul meg)
- megerősítést várnak,
- frusztráció, szorongás nélkül akarnak tanulni stb.

Mindezeket, valamint a mentori munkára vonatkozó sajátosságokat is figyelembe véve azt kell mondanunk, hogy a pedagógiától eltérő módszertannal, a felnőttek sajátos igényeit szem előtt tartva kell a mentori tevékenységet is megszervezni, illetve megvalósítani. Ügyelni kell a szerepekre, melyek ebben a csoportban még inkább fontos tényező (mellérendeltség, támogató légkör, tapasztalat, a mentor személyisége).

Építeni lehet a felnőtt tanulók önállóságára is a mentori munkában, bár amennyiben aluliskolázott személyekről van szó, úgy érdemes ezt is felülvizsgálni. Véleményünk és a szakmai tapasztalataink tükrében megállapítható, hogy a mentor személyének kiválasztása, az altruista jegyek és a teljes empátia szükségessége nem hagyható figyelmen kívül, hiszen a felnőttel fejlesztési programjaiban erre még nagyobb hangsúlyt kell fektetni.

Projektmunka

Már tettünk róla említést, hogy a közoktatáson kívüli tanulási folyamatokban a csoportos tanulási munkaformáknak nagyobb eredményességi mutatóit találunk, ezért a projektmunka, mint módszer alkalmazása véleményünk szerint nagy szereppel bír. A projekt szó nyelvi értelmezése segít a mai jelentés tisztázásában. A latinban a „projicere” projektál, tervez, javasol, ajánl értelemben használatos.

Az angol „project” a leggyakrabban használt, terv, beruházás, kutatási téma a jelentése. A németben a „das Projekt” tervet jelent, az igét „projektieren” tervezni, szándékozni jelentéssel tartalmazza a szótár.

A pedagógiában a latin eredetű projekt szót használjuk, a német kölcsönzésnek köszönhetően a pedagógiában megőrizzük a német írásmódot és kiejtést.

A köznyelvben a projekt szó összetett, újszerű, komplex feladat elvégzését és a hozzátartozó tervet jelöl. A projektet rendszerint pályázati formában kell elkészíteni, így sokszor azonosítják magával a tervvel, azaz a projekt egyenlő terv értelmezés a leggyakoribb. A projekt a vezetéselméletben az egyszeri, nagy kockázatot hordozó, újszerű, nagy költségű, komplex feladat, beruházás, amely nagy szakértelmet igényel, és projektmenedzsment alkalmazását teszi szükségessé.

Általános értelemben a projekten olyan komplex feladatot értünk, mely egyszeri, meg nem ismételt, erőforrás-igényes, újdonságot hoz magával, nagy kockázatot hordoz, meghatározott idő- és költségkockázata van, és ezáltal nagyarányú szakismeret bevonását teszi szükségessé, hogy a leoptimálisabb formában valósulhasson meg.

A projekt egy olyan sajátos tanulási egység, tanulási technika, amely a megismerés fő forrásává az önálló és csoportos tapasztalást teszi. Más szóval a projekt egy ismeretszerzési folyamat, amely az elsajátítást egy alkotó folyamat részeként és eredményeként valósítja meg. A módszer lényege nem kizárólag az, hogy a tanulók egy-egy problémára megoldást találjanak, hanem az, hogy a lehető legtöbb összefüggést és kapcsolódási pontját is felfedjék.

A passzív befogadó és feldolgozó magatartás helyett a diáknak lehetősége van saját meglévő képességeinek, viselkedési formáinak kipróbálására, és újak kialakítására. A projektmódszer fő értéke, és egyben leginkább hasznosuló eleme, maga a munkafolyamat, a munka konkrét eredményei és végtermékei mellett.

Vagyis a projektmunka során megvalósuló ismeretsajátítás mellé fontosságban felzárkózik maga a gondolkodási folyamat, valamint az egyéb gyakorlati tevékenységek megvalósítása során szerzett tapasztalatok, élmények szellemi és érzelmi hatása.

Az aktív ismeretszerzés közben, a tanulási folyamatot keretek közé szorító tudományos határok feloldódnak. Ez annál is inkább hasznos, mivel a tanuló a világot a tanulási folyamat közben is globális szemszögből, tudásának egész spektrumát kihasználva szemléli. A projektmódszer alkalmazása során az ismerettartalom nem veszít tudományos jellegéből, minőségéből, de a megismerés módozatai jelentősen eltérnek a hagyományos ismeretátadáson alapuló passzív tanulói megközelítéstől.

Egy-egy kérdés megválaszolásánál különböző képességstruktúrák azonos szerephez jutnak. A tehetség és sikeresség fogalma más definíciót nyer, hiszen az iskolába eltérő képességekkel érkező gyerekek a felmerülő feladatokat saját kompetenciáiknak és képességeiknek megfelelően oldhatják meg, így adott esetben olyan tanulók is hatékonyan részt vehetnek a projektmunkában, hozzájárulhatnak annak sikeréhez, akik a hétköznapi tanulási tevékenységben kevesebb sikerélményhez jutnak.

A projektmódszer alkalmazásakor hierarchikus munkamegosztás helyett, a kooperativitás, az együttműködés kerül előtérbe. Mindenki saját élményei, képességei, tapasztalata alapján járul hozzá a csoport eredményességéhez, így a diákok bekapcsolódhatnak a célorientált mozzanatokba, és személyiségfejlődésük adott szakaszában meglévő ambícióik, tehetségük függvényében találják meg és végzik a projektfeladatokat. Minden tanuló az egész részeként cselekedve, csoportjának hasznos tagjává válik, és saját képességeinek kibontakoztatásával a társadalom keretein belül zajló életére is felkészülhet.

A társadalom és az egyén nem különválasztott, a társadalom az egyének organikus egysége, ha tehát a tanulók osztoznak a közösségi és társadalmi tudatosság formálásában egy adott tanulási folyamat megvalósításakor, az életre való felkészülésük is hatékonyabban valósulhat meg.

Látható, hogy a fent leírtak értelmében a felnőtt célcsoportok esetében ez a módszer igen hatékony lehet, amennyiben a munkafolyamatok szervezése, a tanegységek kialakítása, az ellenőrzési és teljesítményértékelési mechanizmusok is ennek a szemléletnek vannak alárendelve.

Összefoglalásként ki kell emelnünk, hogy a csoportos tanulási módszerek, a felnőttek egyéni élettapasztalatainak figyelembevétele, a tanulási módszerek helyes megválasztása révén, a 'Suliplusszban' lévő szolgáltatások és azok adminisztrációs modelljei is adaptálhatók válnak, így támogatva a humánszolgáltatások fejlesztésének lehetőségeit az egyes speciális célcsoportok tükrében.

9. Létrejött eredmény szakmapolitikában történő hasznosíthatóságának részletes bemutatása:

A köznevelés középpontjában a gyermek, a tanuló, a pedagógus és a szülő áll, akiknek kötelességei és jogai egységet alkotnak. A köznevelésben a nevelés és oktatás feladatát a gyermek szülei, törvényes képviselői megosztják a köznevelési intézményekkel és a pedagógusokkal. E közös tevékenység alapja a bizalom, az intézmény és a pedagógusok szakmai hitele.

A köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése. (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről)

Jelen projektben a fentiekben meghatározott célokon túl, az EFOP 5.2.4- 17-2017 azonosítószámmal rendelkező projekt felhívásának és céljainak is eleget téve olyan innovatív szolgáltatáscsomagot dolgozott ki és működtetett a hármas konzorcium, amelynek célja a társadalmi innováció megvalósítása, annak érdekében, hogy a kipróbált gyakorlat esetleg a közneveléstől eltérő, más szakterületen is adaptálhatóvá váljon.

A 'Suliplussz' tevékenységeiről elmondható, hogy bár a két egymástól eltérő célcsoport (tanulók és szakemberek) más- más módszertani megközelítést igényelt, olyan újszerű programelemeket vonultatott fel, melyek korábbi, hazai társadalmi megújulást, emberi erőforrás fejlesztést célzó programokban tudomásunk szerint nem voltak megfigyelhetők.

A projekt szolgáltatásainak hatékonyság mérése lehetővé tette azt, hogy a számos szolgáltatás, tevékenység objektív mutatókkal leírva is bizonyítsa azt, hogy a holisztikus szemléleten alapuló, a hátrányos helyzetű célcsoportokat a fókuszba állító tevékenységek eredményesen működtethetőek a köznevelés színterein.

A program esetében azonban elvárásként fogalmazta meg a kiíró szervezet, hogy a projekt elemek adaptációra is érdemesek legyenek, ezért kiemelten körültekintően kellett eljárni szervezetünknek már a projekt tervezése, majd megvalósítása során is annak érdekében, hogy az eredményesnek tekinthető szolgáltatások más köznevelési intézményben, vagy esetleg más szakterületen is adaptálhatóak legyenek.

A projekt eredményeinek szisztematikus elemzését követően elmondható, hogy a 'Suliplussz' projekt a társadalmi innováció fogalmi kritériumait teljesíti, hiszen fenntartható, a helyi kisközösségek egységes fejlesztését, a társadalmi beilleszkedés, a jobb életminőség támogatását valósítja meg, odafigyelve az egyes, egymástól eltérő jellegzetességekkel rendelkező célcsoportok igényeire.

Tanulmányunknak ebben a fejezetében eredményeinek szakpolitikai harmonizációját, a 'Suliplussz' más oktatási intézményekben, esetleg más szakterületen való kipróbálásának lehetséges módját, annak előnyeit mutatjuk be.

A 'Suliplussz' más köznevelési intézményben

Mivel a projektünk szolgáltatásai a hátrányos helyzetű tanulók sajátos körülményeinek figyelembe vételéből indultak ki, ezért véleményünk szerint a teljes program átemelhető az olyan intézményekbe is, ahol a hátrányos helyzetű tanulók aránya alacsonyabb szinten van, hiszen az ilyen társadalmi hátrányokkal nem rendelkező diákok esetében a fejlesztések hatására nem hátrány csökkentése, a lemorzsolódással való fenyegetettség minimalizálása lehet a cél, hanem a hatékonyabb oktatás, nevelés, személyiségfejlesztés.

Azokban a köznevelési intézményekben (óvodai szinttől akár a felsőoktatás szintjéig), ahol a személyek kedvezőbb élethelyzetben, jobb szociális körülmények között élnek, mint a projektünkbe bevont tanulók, természetesen az eredmények ugyanúgy megfigyelhetők lesznek, csupán a fejlesztés mértéke lehet kisebb mértékű.

A 'Suliplussz' program adaptálása, alkalmazása során a célcsoportok életkori sajátosságait kell figyelembe vennünk, hiszen az tudományosan igazolt, hogy a személyiség fejlődése nem azonos módon zajlik (sem ütemében, sem tartalmában) az egyes, egymástól eltérő életkori csoportok esetében, más lehet a fókusz egy óvodás, mint egy középiskolás korcsoport esetében. Az óvodai nevelés feladata a gyermekek egészséges életmódra tanítása, az erkölcsi nevelés megkezdése, valamint az anyanyelvi- értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az általános iskolában az ismeretátadás, az értelmi nevelés, a honismeret került a középpontba, amit a középiskolai tanulmányok során az iskola jellegéből fakadóan a további értelmi nevelés, vagy valamilyen szakma elsajátítása határoz meg. Látható, hogy minden esetben eltérő fő célokat definiálunk, azonban a személyiség fejlesztésének igénye, az egyének magabiztos érzelmi fejlődésének, önismeretének reális támogatása folyamatosan jelen van, illetve még tovább is folytatódik az egész életen át tartó tanulás filozófiájának elismerésén keresztül.

Véleményünk szerint a 'Suliplussz' kifejezetten az alábbi területeken eredményes a köznevelési intézményrendszeren belül az általános iskolákban:

- általános tanulási képességek fejlesztése
- önismeret fejlesztés
- pályaismeret fejlesztés
- kulcsképeségek javítása
- döntési mechanizmusok felismerése
- konfliktuskezelési stratégiák felismerése, fejlesztése
- érzelmi intelligencia fejlesztése (nem formális tanulás révén)

A középiskolás korcsoportok tekintetében a legeredményesebben az alábbiakra hat a 'Suliplussz':

- öndefiníciós képesség fejlesztése
- identitás kialakítása (krízisek elkerülése, prevenció)
- pályaismeret fejlesztés a továbbtanulás érdekében
- szociális kapcsolatok fejlesztése
- releváns tanulási stílus megszilárdítása

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

- karriercélok meghatározásának előkészítése
- addiktív folyamatokkal szembeni preventív viselkedés kialakítása
- eredményes átmenet a felsőoktatásba, egyéb szakmai képzés területére

A 'Suliplussz' minden, a tanulóknak szánt tevékenysége, szolgáltatása, valamint azok didaktikai elvei megerősítik, kiegészítik azokat az általános oktatási, nevelési célokat, melyek jelentleg megfigyelhetőek egy nem speciális célcsoportoknak szánt köznevelési intézményben.

Az oktatási intézmények esetében a további kiemelő előnye a programunknak, hogy annak adaptációja, implementálása függetlenül hazánk regionális területi elhelyezkedésétől, bárhol megvalósulhat, hiszen ilyen jellegű korlátlanágát bizonyítja a három más- más megyéből, két eltérő földrajzi régióból való konzorciumi tagok sikeres működése is.

A 'Suliplussz' a felnőttek tanulási folyamataiban

A projekt szolgáltatásaink eredményességét megmérve arra is felhívtuk a figyelmet, hogy a köznevelésből már kikerült, a felnőttek tanulási folyamataiba bekapcsolódó személyes esetében is eredményes e szolgáltatások megvalósítása.

A felnőttek tanulása azért kiemelt céltema, mert a felnőttkori tanulás és a felnőttoktatás segítheti a leginkább veszélyeztetett és sérülékeny társadalmi csoportokat, hogy jobb helyzetbe kerüljenek a tudás bővítése és képességek megalapozása és fejlesztése révén.

Egyúttal épp a tanulás révén válhatnak a marginalizált társadalmi csoportok felnőttjei felelősen és kritikusan gondolkodó polgárokká, ezzel hozzájárulva egy igazságosabb, szolidáris és környezetileg jobban fenntartható jólét eléréséhez. A felnőttek oktatásával és képzésével pedig új, az eredményes munkavégzéshez kapcsolódó teljesítménynövelő tényezőkre is rá lehet mutatni, tekintettel a jó gyakorlatokra és a hatékony tanulást támogató környezeti tényezőkre, mint amilyenek a tananyag fejlesztése a tanulási eredmények mérése és értékelése, a digitális eszközökhöz való hozzáférés ügye.

Véleményünk szerint nem csupán a mentorálás, de az olyan egyéb személyiségfejlődést támogató szolgáltatások, mint a tanulásmódszertani csoportos foglalkozás, vagy a csapatmunkát előtérbe helyező műhelymunkák, a pályaorientáció, vagy akár az informális tanulási környezetben szerzett innovatív tudás megszerzése, fontos a felnőtt célcsoportok boldogulásával összefüggésben is.

Az általános életvezetési képességek tekintetében is fejleszthetők a felnőttek a 'Suliplussz' programmal, természetesen kismértékben eltérő időrendben, hiszen érdemes ezen csoportok esetében igazodni azok szabadidős, munkahelyi kötelezettségeihez. A felnőttek tanulásának folyamatában a 'Suliplussz' az alábbi területeken nyújt támogatást:

- öndefiníció megszilárdítása, továbbfejlesztése
- helyes karriercélok meghatározása
- releváns célok a karrierváltás esetében
- időgazdálkodás
- rugalmas alkalmazkodás
- életpályaépítés
- szociális hálózatok, kapcsolatok fejlesztése
- konstruktív konfliktuskezelési stratégiák alkalmazása

Mindezeken felül a közös, csoportokban megvalósuló tanulási módszerek további előnyökkel járnak, hiszen a szociális tanulás során a résztvevők nem csupán az adott ismeretanyagot sajátíthatják el, de a közös, csoporthoz való tartozás eredményeképpen szociális komponenseik is minőségi változáson mennek keresztül, biztosítva a jobb, tartósabb beilleszkedést, a rugalmas alkalmazkodást, vagy éppen a demokratikus jogok eredményes kihasználását, mely együtt jár a hátrányos helyzet kialakulásának, átörökítésének esélycsökkentésével. Amennyiben az életen át tartó tanulás és ennek részeként a felnőttek tanulása közösségi értékke és támogatott formává válhat, úgy valóban elmozdítható a tanulásnak zömmel az iskolai környezethez köthető értelmezése, s ezzel olyan nyitott felfogások nyerhetnek teret, melyben egyenértékű lehet a gyermek- és felnőttkorban szerzett ismeretek zöme.

Ennek alapján szemléletformáló tényezővé válhat a folyamatos tanulás, valamint az ezt támogató szakpolitika, módszertanok és a sokféle intézményi és szervezeti/közösségi forma egymásra hatása.

A 'Suliplussz' a tehetséggondozásban

A szakirodalom áttekintése alapján elmondható, hogy a tehetség fogalma diffúz, nehezen meghatározható és igen sokféleképpen leírható, a modellek és definíciók változása pedig alapvetően meghatározza a programokba bevonható célcsoportokat.

Példa erre a Marland-jelentés (1972), amelyben azokat definiálták tehetségként, akikről szakemberek valamilyen kimagasló adottságot, tényleges vagy potenciális képességet állapítottak meg, amely révén rendkívüli teljesítmények megvalósítására alkalmasak, megengedve, hogy más területen átlagosak vagy gyengén teljesítők legyenek. Renzulli (1978) három alapvető tulajdonságcsoporthoz emel ki, amelyek integrációjaként írja le a tehetséget: átlag feletti képességek, kreativitás, valamint feladat iránti elkötelezettség a meghatározó.

A tehetséggondozás rendszerének kialakításához több hazai szakértő olyan projektek egymásra épülését látná kívánatosnak, amelyek először széles rétegeknek nyújtanának szolgáltatásokat, majd megfelelő kihívást és egyénre szabott fejlődési lehetőséget, később pedig a kiemelkedő teljesítményt nyújtóknak, a tehetségeknek és a zseniknek (Herskovits, 2005). Ez a modell leginkább egy csészéhez vagy piramishoz is hasonlítható, többszintű, és a legfontosabb előnye abban írható le, hogy a kiválogatás/kiválogatódás szempontja az egyéni érdeklődés (Gyarmathy, 2013).

Látható, hogy a személyiség fejlesztésének igénye a tehetségek azonosítása, fejlesztése kapcsán is megfigyelhető, így véleményünk szerint ezen a speciális területen is érdemes lehet a 'Suliplussz' komplex programjának adaptációján gondolkodni, ügyelve természetesen ennél az elemnél is arra, hogy milyen korcsoportokhoz tartoznak a célcsoporttagok akik esetében a tehetség azonosítás, tehetséggondozás megvalósul.

Módszerek a 'Suliplussz' projektben

A módszerek tekintetében arra kell felhívni a szakpolitika figyelmét, hogy az egymástól eltérő tudományterületekről érkező szakmai megvalósítók eltérő korábbi tudása, tapasztalatai csak előnyként szolgáltak a holisztikus, sok szempontot és fejlesztési irányt megfogalmazó humánszolgáltatás csomagban, hiszen így lehetővé vált a bevont tanulók komplex személyiségfejlesztése, szemben az egyoldalú (tantárgyi, vagy személyiségre ható) támogatással szemben.

Természetesen ezen a területen véleményünk szerint is szükséges a közös szakmai célok lehető legpontosabb megfogalmazása, a folyamatos szakmai diszkusszió, valamint a közös kommunikációs célok érdekében folytatott professzionális írott és szóbeli véleménycsere.

Ennek érdekében fontosnak tartjuk, hogy a 'Suliplussz' program adaptációja, implementációja ne legyen végrehajtható anélkül, hogy a mentorok és egyéb szakemberek nem vesznek részt egy közös, minimum 30 órás szakmai fejlesztő tréningen, ahol a közös kommunikációs folyamatok alapszabályainak megvitatása és gyakorlása mellett, a szolgáltatásokhoz kapcsolódó egyéb szakmai elméletekkel és gyakorlatokkal is megismerkedhessenek a 'Suliplussz' szakemberek. Ennek a módszertani felkészítésnek az időbeosztását érdemes a projekt, az adaptáció első fázisába helyezni, még a tanulói csoportok bevonását megelőző időszakra, annak érdekében, hogy a szakértők egységes felkészítése már körvonalazódjon arra az időpontra, amikor a mentori és egyéb fejlesztő munka megkezdődik.

Mindezekon felül még egy fontos területet kell a fókuszba állítani, melynek létjogosultságára a COVID-19 hívta fel a figyelmet. A digitális kompetenciák fejlesztése nem kizárólag a tanulói célcsoportok esetében, de a szakemberek munkájában is tartogatott kihívásokat a 'Suliplussz' megvalósítása során.

Annak ellenére, hogy projektben dolgozó munkatársaink minden esetben képesek voltak kezelni a velük szemben támasztott követelményeket, nehézségeket, a munkaerő- piacon is jelentős szereppel bíró digitális képességek fejlesztésének szerepe megfigyelhető volt.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Az elmúlt 20 évben számos olyan új iparág fejlődött ki, amely kimondottan a digitálizációra épül. Gondoljunk itt, a web-áruházak, a digitális geopozíció meghatározásra épülő szolgáltatások terjedésére, vagy az okostelefonok napi használatára. Az infokommunikáció adta lehetőségek egyre népszerűbbek és nagy a penetrációjuk.

A „hagyományos” ipar is átesett egy hatalmas digitalizációs forradalmon. Könnyedén beismerhető tehát, hogy egy új képesség elsajátítására van szüksége a mai kor dolgozó- és a felnövekvő következő generációinak, mégpedig a digitális kompetenciára. Antonio Calvani és társai (Calvani és tsai, 2008), tanulmányukban a digitális kompetenciát három dimenzió együtteseként definiálják, így a technológiai dimenzió, amelyben a problémamegoldás képessége és a változó technológiai környezethez való rugalmas alkalmazkodás kap elsősorban szerepet, a kognitív dimenzió, melynek lényege az információk „olvasása”, szelekciója, értelmezése, értékelése és bemutatása, valamint egy etikai dimenzió, másokkal való kapcsolat és kommunikáció a technológia felelősségteljes alkalmazásával. (Calvani, 2008).

A 'Suliplussz' programban eleve már a tervezés során megjelent ez a nagyon fontos megvalósítással összefüggő kategória, hiszen a tananyagfejlesztés online platformon való elérésével szakmai megvalósítóink mindezt már előtérbe helyezték.

Ezen felül a pandémia hatására kialakuló, a tanulók, de sokszor a mentorok, pedagógusok, egyéb projektekmunkatársak számára is kihívást jelentő online terekben való alkalmazkodás, kommunikáció is felhívta a figyelmünket arra, hogy ezen a területen érdemes az előre menekülés választani, szemben a folyamat közben megvalósuló tanulással.

A digitális képességek fejlesztése az oktatási, nevelési célokon túlmenően a kapcsolattartás, tehát a szociális kompetenciákkal kapcsolatos funkcióit is betölti, ezért ezen a területen is érdemes a további fejlesztések esetében finomhangolni a tevékenységeket, szolgáltatásokat. További kérdéskör a digitális képességekkel összefüggésben a tanulók személyes védelme, adataink biztonságban tartása, valamint a napjainkban már veszéllyé titulált cyber bullying kérdésköre.

A „hagyományos” iskolai zaklatást már jó ideje vizsgálják a pszichológusok, így felmerülhet a kérdés, hogy egyáltalán van-e létjogosultsága az elektronikus zaklatást különálló jelenséggént kezelni. Egy 2006-os kutatás azt találta, hogy bár jelentős átfedés van a hagyományos és elektronikus bullying elkövetői és áldozatai között, a kiváltott hatás szempontjából különbség mutatkozik, hiszen az újfajta “terror” több kutató szerint érzelmileg megterhelőbb, mint korábbi, a személyes jelenlétet igénylő formája.

A cyberbullying az általános és középiskolások életében a legjellemzőbb: a tanulók közel egyötöde áldozatként, tizedük pedig elkövetőként van jelen ezekben a helyzetekben. Számos ismert, definiált formája létezik ennek a jelenségnek, melyekhez kapcsolódóan a prevenciót és a cselekedeteket megszüntető reakciókat is át kell gondolni.

A zaklatás elektronikus formái:

- Felzaklató, zavaró tartalmú anonim üzenetek (szöveg, kép, videó) küldése e-mailben, SMS-ben, chaten vagy közösségi oldalon
- A saját, személyes felhasználói fiókba (e-mail, közösségi oldal, stb.) való jogosulatlan belépés
- Valaki más személy online személyiségevel való visszaélés
- Bármilyen privát információ megszerzése és annak beleegyezés nélküli elterjesztése
- Személyes kép vagy videó szerkesztése úgy, hogy az azon szereplőt megalázó helyzetbe hozza vagy nevetségessé tegye, s ennek a terjesztése
- Mobiltelefonra érkező anonim hívások
- Honlap vagy blog létrehozása valakinek a lejáratása céljából
- Rosszindulatú pletykák terjesztése online eszközök segítségével
- Online hozzáférés meggátolása – például jelszóváltoztatással
- Kirekesztés, negligálás („levegőnek nézés”) online környezetben

Véleményünk szerint a 'Suliplussz' program egy további verziójában ezekre a jelenségekre is nagyobb hangsúlyt kell fektetni, hiszen a statisztikák szerint ez a fajta bántalmazás sajnos egyre gyakrabban van jelen mind az iskolák, mind pedig a munkahelyek világában, tehát a prevenciónak ebben a tekintetben is helyet kell kapnia egy fiatalokat támogató, fejlesztő projektben.

Jelen fejezet utolsó részeként egy olyan konkrét strukturált csoportos foglalkozás tematikát vázolunk fel, mely alkalmas arra, hogy tanulmányozása, megfelel csoportvezetővel alkalmazott kipróbálása révén a 'Suliplussz' egyik célterülete, a tanulási módszerek, stratégiák fejlesztése ismertté válhasson. A foglalkozás feladata a konfliktuskezelési technikák tanulása, továbbá a különböző technikákkal való megismerkedés, konfliktushelyzet elé állítás, annak érdekében, hogy abban egy új stratégiát tudjanak kipróbálni a fiatalok.

A csoportfoglalkozáson egy csoportban 12-15 fő vehet részt. A főbb témakörök a konfliktuskezelés technikák, ezen belül szó lesz az együttműködésről, a konfliktuskezelés 5 lépéséről, a napló technika elsajátításáról, a feszültségcsökkentő technikákról és az utolsó alkalommal az asszertív kommunikációról. A csoportfoglalkozás három egymást követő napon kerül megrendezésre, naponta 5 órában, ügyelve a csoporttagok egyéni beosztásának igényeire, illetve a további kötelező elfoglaltságaikra.

A csoportfoglalkozás tematikája

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.
**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Első nap: Együttműködés, konfliktus

Bemutakozás

Bemutakozom a csoportnak. Elmondom, ki vagyok, miért vagyok az intézményben és azt hogyan kérem, hogy szólítsanak a fiatalok. Ami alatt bemutatkozom, kiosztom a csoport tagjai számára a kitűzőket és egy filctollat. Miután befejeztem a bemutatkozást kérem őket, hogy írják fel azt a nevet a kitűzőjükre, ahogyan szeretnék, hogy szólítsam őket. A fiatalok ismerik egymást.

Hangulatteremtés

Cél: a csoportfoglalkozásra történő ráhangolódás

Eszköz: –

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 10 perc

Feladat: A csoporttagokat megkérem arra, hogy a keresztnévvel azonos, alliteráló kezdőbetűvel mondjon kedvelt tárgyat, tevékenységet, fogalmat. A gyakorlatot a csoportvezető kezdi, majd ezt követően, menetirány szerint haladva mindenki bemutatkozik.

Igaz vagy hamis

Cél: a csoportfoglalkozásra történő ráhangolódás

Eszköz: –

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 15 perc

Feladat: A csoporttagok körben ülnek. A feladat az, hogy minden csoporttag két tényt állítson magáról, az egyik hihető, de hamis, a másik hihetetlenül hangzó, de igaz legyen. A csoporttársaknak el kell döntenie, melyik az igaz és melyik a hamis állítás.

Célmeghatározás

Az elkövetkezendő napokban a feladatunk a konfliktuskezelési technikák megismerése gyakorlati feladatok alkalmazásával.

Emellett elmondom, hogy a foglalkozás során elsajátított ismereteket a mindennapi életük során milyen helyzetekben tudják majd hasznosítani. (5 perc)

Csoportszabályok kialakítása

Cél: a csoportszabályok kialakítása

Eszköz: Flipchart tábla, kispapírok, mágnesek, toll

Időkeret: 15 perc

Munkaforma: egyéni majd nagycsoportos megbeszélés

Feladat: A csoport tagjai számára kiosztásra kerül három darab 5*10 cm vágott papírlap és filctoll. A feladat az, hogy a papírlapra felírják egyenként az általuk fontosnak talált csoportszabályt. Ezt követően egyenként felkerülnek a papírlapok a táblára. Amikor mindenki feltette az általa megfogalmazott szabályokat, összegyűjtjük, a közös szabályokat majd kialakítjuk a teljes csoportszabályt.

Ismeretátadás

Mutass egy érzelmet!

Cél: Érzelmek felismerésének, kifejezésének fejlesztése

Eszköz: -

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 15 perc

Feladat: Egyesével mindenki mutat egy érzelmet, de csak az arcot lehet használni hozzá! A többiek feladata kitalálni, milyen érzelmet mutatott be a társatok!

Körkérdés

Cél: megtörtént konfliktushelyzetek és azok lehetséges okainak felelevenítése, megbeszélése

Eszköz: -

Munkaforma: nagycsoportos munka

Időkeret: 40 perc

Feladat: A csoportvezető megkéri a csoporttagokat, hogy mindenki meséljen el egy megtörtént konfliktushelyzetet. Hogyan történt, milyen reakciót adott a helyzetre? A történeteket átbeszéljük.

10 perc szünet

Konfliktushőmérő

Cél: A fiatalok megismerhetik, hogy ugyanazt a szituációt, mennyire másképp látják, élik meg, és különbözőképpen vállalnák fel a konfliktust is. A konfliktushoz vezető egyéni gazságokat mindenki a maga értelmezésében látja.

Eszköz: hőmérő, helyzetleírások

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 15 perc

Feladat: A csoportvezető a terem közepére, egy hosszú papírszalagot húz ki, melyen a 0, 25, 50, 75 és 100 fokok vannak bejelölve. A csoportvezető különböző helyzeteket olvas fel, amire a fiatalok az adott szituációhoz illő konfliktus felvállalásukat jelzik a hőmérő segítségével. A csoportvezető időnként megkérdez egy-egy résztvevőt, hogy miért oda állt.

A mi házunk

Cél: A csoporton belüli együttműködés fejlesztése, a konfliktusok megfigyelése

Eszköz: nagyméretű csomagolópapír, filctollak

Időkeret: 40 perc

Munkaforma:

Feladat: 3 x 4 fős alcsoportalkotás. A csoport feladata, hogy közösen tervezzen egy házat, amelyben majd együtt fognak lakni, és írjanak a közös élethez szabályokat, házirendet. A házról készítsenek felülnézeti rajzot. Rajzolják le a berendezést és a környezetet is. Utána beszéljük meg a terveket, és azt, hogy hogyan sikerült megegyezésre jutni, mennyire tudták/akarták mindnyájuk szempontjait, kívánságait figyelembe venni.

Székfoglaló

Cél: Feszültségoldás, jó hangulatot teremt, a hosszú feladat után segít a csoporttagjait visszazökkenteni, lazítani

Eszköz: okostelefon

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Időkeret: 15 perc

Munkaforma: nagycsoportos

Feladat: Körbe helyezünk székeket, de egy székkal kevesebbet, mint ahány résztvevő van. Elindítja a csoportvezető a zenét, amikor hirtelen kikapcsolja, a résztvevőknek le kell ülniük. Egyikük kiesik, ezért még egy széket ki kell emelni a körből. Így tovább, amíg elfogynak a székek csak egy marad a győztessel.

10 perc szünet

Hogyan mondjak nemet

Cél: Annak megismertetése, hogy hogyan tud valaki saját magáért kiállni, és nemet mondani úgy, hogy ne érezze magát rosszul emiatt. A nem választ el tudja fogadni a másik fél is.

Eszköz: nincs

Munkaforma: páros munka

Időkeret: 20 perc

Feladat: A csoportvezető párosokra osztja a csoportot, akiknek egy olyan szituációt kell eljátszani, ahol az egyik félnek nemet kell tudnia mondani. Ezt tegyék úgy, hogy

- a. -hangozzon el érthetően a nem szó
- b. -ne magyarázkodjanak, esetleg röviden indokolni lehet, attól függ kiről van szó
- c. -kérhetnek gondolkodási időt, így kilépnek a szituációból
- d. -empátia- magyarázkodás helyett legyenek empátikusak.

Néhányan, ha szeretnék elő is adhatják a csoport előtt, hogy még egyértelműen látszódjék a folyamat. A szituációs játékban résztvevők, beszámolnak az érzéseiről, mennyire érezték hatékonynak.

Területfoglalás

Cél: a csoportközi konfliktus demonstrálása, a kiscsoporton belüli együttműködés megfigyelése

Eszköz: sok elmozdítható bútor és tárgy, például székek, asztalok, szőnyegek, dísz tárgyak

Munkaforma: nagycsoportos

Időkeret: 20 perc

Feladat: A csoportot, két csapatra osztjuk (2 x 6). Az egyik csapat a terem egyik, a másik csapat a terem másik felében helyezkedik el. A feladat, hogy adott jelre minél több tárgyat a saját térfelünkre kell hurcolni. Az időkeret 5 perc. Rabolni szabad: a másik csapat területéről vissza is lehet hozni tárgyakat.

Az egyetlen szabály, hogy amit valaki már megfogott, amíg el nem engedi, addig más nem nyúlhat hozzá. Az 5 perc elteltével kiderül melyik csapat nyert, melyik mennyi tárgyat szedett össze. A játékot megbeszélés követi, milyen élmény volt a csapatok közötti versengést, a „szabad rablást” átélni, mind az „elkövető”, mind a „kirabolt” oldaláról.

Vegyes menü

Cél: a csoportnak együtt kell dolgoznia, ötleteket hoznia a minél jobb megoldás érdekében, együttműködés, konfliktusok megtapasztalása

Eszköz: papír, ceruza

Munkaforma: kiscsoportos munka

Időkeret: 30 perc

Menete: A csoport két kisebb csoportban dolgozik. A csoportvezető azt az instrukciót adja, hogy képzeljék el, hogy éppen most akarnak egy éttermet nyitni. A feladat az, hogy megtervezzék a szerintük tökéletes éttermi menüt. A feladatra 10-15 percük van, utána megbeszélés következik. A megbeszélés során ki kell térni arra, hogy hogyan sikerült megegyezniük a megadott idő alatt, hogyan döntöttek el a vitás kérdéseket.

Személyes hozam

Cél: a foglalkozás összefoglalása, tapasztalatok átbeszélése

Eszköz: -

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 15 perc

Feladat: Mindenki mondja el egyesével, hogy mit tanult a nap folyamán, milyen tapasztalatokkal mennek haza.

Második nap:

Következő alkalom előkészítése

A mai alkalommal a konfliktuskezelés technikáit ismertük meg különböző gyakorlati példákon keresztül. A következő alkalommal a feszültségcsökkentő technikák ismeretére helyezzük a hangsúlyt, és több hasznos gyakorlattal fogunk találkozni. (5 perc)

Második nap: elméleti ismeret - feszültségcsökkentő technikák

Hangulatteremtés

Cél: a foglalkozás elején a résztvevők feszültségének oldása.

Eszköz: -

Időkeret: 15 perc

Munkaforma: csoportos

Feladat: Körben ülnek a csoporttagok, egyesével sorba mindenki mond valamit, amit még sohasem tett meg, de azt feltételezi, hogy a csoport többi tagja már igen. Például azt mondhatja, hogy: „Én még sohasem voltam a Balatonnál.” Ha a csoportból talál olyat, aki tényleg csinálta már az adott dolgot, akkor kap egy pontot. A feladat addig tart, míg egyik résztvevőnek összegyűlik 3 pont.

Célkitűzés

A mai alkalommal a konfliktuskezelési technikákon belül a feszültségcsökkentő technikák ismeretére helyezzük a hangsúlyt. Megtapasztaljuk, hogy ezek a technikák mind a magánéletben, mind a munkavégzés során nagyon hasznos segítséget nyújthatnak. (5 perc)

Ismeretátadás

Önismereti kérdőív

Cél: megismerni önmagunk konfliktuskezelési módszereit a kérdőív segítségével

Eszköz: Klein Sándor - konfliktuskezelés kérdőív

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 30 perc

Feladat: Kérlek, töltsétek ki a kérdőívet, majd a végén megbeszéljük a tapasztaltakat!

Konfliktuskezelés – Thomas Kilmann-modell

Cél: stratégiák megbeszélése (elmélet)

Eszköz: Thomas Kilmann- modell ábrája

Munkaforma: egyéni, előadás

Időkeret: 20 perc

Feladat: Előadás, az ábra és a fogalmak tisztázása.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Konfliktuskezelés 5 lépése

Cél: konfliktuskezelés 5 lépésének megismerése, összefüggések felfedezése

Eszköz: összefoglaló mintalap

Munkaforma: egyéni, előadás

Időkeret: 20 perc

Feladat:

1. A konfliktusok felismerése

Technika: **NAPLO**
Feladat: „Gondolat és érzés”

Technika: **ÉRZELEM TUDATOSÍTÁS**
Feladat: „Megáll az ész”

2. Döntés: mit csináljak?

Technika: **HELYZET KIÉRTÉKELÉSE**
Feladat: „Gondolat és érzés”

- Érzelemcentrikus megküzdés:

Technika: **AKTÍV FESZULTSÉGCSÖKKENTÉS**
Feladat: „Ne légy szivbajos!”

Technika: **LAZÍTÓ FESZULTSÉGLEVEZETÉS**
Feladat: „Ringasd el magad”

- Problémacentrikus megküzdés: Megyünk tovább a következő lépésre!

Technika: **KONFLIKTUSKEZELÉSI STRATÉGIÁK**
Feladat: „Thomas-Killman teszt” kitöltése és a stratégiák megbeszélése

3. A konfliktus okainak feltárása

Technika: **SZÜKSÉGLETEK FELTÁRÁSA: NYITOTT KÉRDÉS, SZÜKSÉGLET KIFEJEZÉSE** (kommunikációs technika)
Feladat: „Mit szeretnék?”

Technika: **ASSZERTÍV KÉRÉS**
Feladat: „Hogyan fejezzem ki igényeimet, szükségleteimet?”

Technika: **NEM-ET MONDÁS**
Feladat: „Hogyan mondjak nem-et?”

4. A konfliktus megoldásmódjainak feltárása, gyűjtése

Technika: **A KONFLIKTUS MEGOLDÁSMÓDJAINAK FELTÁRÁSA**
Feladat: „Brain Storming”

5. Megoldás kiválasztása, megegyezés, célkitűzés

Technika: **CÉLOK TISZTÁZÁSA**
Feladat: „SMART”

10 perc szünet

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Napló készítés technikája („gondolat és érzés”)

Cél: Az önmegfigyelésen alapuló tudatosítás. Megtanulni az önmegfigyelést, és tudatosan beépíteni a naplózási technikát a gyakorlatba. A résztvevőkkel felfedeztetni a konfliktushelyzet által kiváltott érzéseket és gondolatokat, a köztük levő kapcsolatot.

Eszköz: feladatlap, toll

Munkaforma: egyéni, csoportos

Időkeret: 30 perc

Feladat: Egyénileg kitölti mindenki a feladatlapot, amely három részből áll: konfliktushelyzet, a hozzá tartozó gondolat és érzés, majd csoportban megbeszéljük a konfliktus helyzetekben támadt érzelmeket és a hozzá kapcsolódó gondolatokat.

Feladatlap:

Konfliktusos helyzet:	
Gondolat:	
Érzés:	

3 kérdés

Cél: A konfliktushelyzetben keletkezett gondolatok és érzelmek kiértékelésének technikájának megismerése.

Eszköz: feladatlap, toll

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 20 perc

Feladat: Gondold végig, hogy a konfliktushelyzeted fontos-e, releváns-e és mennyire reális, hogy meg tudod oldani?

Feladatlap:

Fontos?	
Releváns?	
Reális?	

Megáll az ész

Cél: feszültségcsökkentő technikák tudatosítása

Eszköz: meg áll az ész feladatlap, toll

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 30 perc

Feladat: 3 x 4 fős csoportalkotás. A csoportban közösen gyűjtsetek össze minél több viselkedéses, élettani, mentális „tünetet”, amelyek konfliktushelyzetben előfordulhatnak veletek. Ez után beszéljétek meg, hogy mire mi jellemző és tegyetek egy X-et a tünet mellé! Várható következtetés: felismerni, hogy az embereknek azonos tüneteik vannak konfliktushelyzet esetén, emellett önismeret is fejlődhet a csoporttagokhoz viszonyítás során

Feladatlap:

A konfliktusra adott viselkedéses, élettani, mentális tünet	1. csoporttag neve	2. csoporttag neve	3. csoporttag neve	4. csoporttag neve
Megáll a gondolat				
Kiugrik a szívem				
Hideg lesz a kezem				
Nyomás a mellkasban				
Fejfájás				
Fáradtság				
Izzadás				
Hasfájás				
Remegés				
Vihogás				

Ne légy szívbajos

Cél: Amennyiben nem vállaljuk fel a konfliktust, mert akár egyetlen válaszuk is nem volt, a bennünk felgyülemlett feszültséget kell csökkentenünk különböző technikákkal. Akik esetleg nem tudták, hogyan vezessék le a feszültséget új ötleteket hallhattak, illetve megismerhették a testmozgás szervezetre gyakorolt hatását.

Eszköz: feladatlap, toll

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

„SULIPLUSSZ” Társadalmi innováció a hevesi Eötvös József Református Oktatási Központban

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 15 perc

Feladat : A csoportvezető ismét 4*3 fős kisebb csoportokat hoz létre, akik közösen dolgoznak. Elfoglaltságokat, mozgásformákat kell írniuk, ami a felsorolt dühkitörési formákat helyettesíteni tudja. Miután a csoportok végeztek ezzel, közösen átbeszélik.

Rúgj!	<i>Futball, aerobik</i>
Üss!	<i>Boksz, tenisz</i>
Vágj!	<i>Kertészkedés, kreatív hobbi tevékenység</i>
Kiálts!	<i>Ének, lelátó</i>
Fuss el!	<i>Futás a szabadban</i>
Dobj!	<i>Labdasport</i>
Ugrálj!	<i>Kangoo, trambulin</i>

10 perc szünet

Ringasd el magad

Cél: lazító feszültségcsökkentő technikák megismerése

Eszköz: feladatlap, toll

Munkaforma: egyéni, csoportos

Időkeret: 20 perc

Feladat: Olvassátok el az ellazulás módjait. Ezután csoportban közösen beszéljétek meg, hogy hogyan szoktatok lazulni, milyen jó gyakorlataitok vannak? Írjatok példákat!

Feladatlap:

Lazulj el!	Hogyan?
Engedd meg magadnak!	Evés, pihenés, alvás, séta, kikapcsolás
Fordulj befelé, figyelj befelé!	Tudatosság, úszás, séta, egyedüllét
Sóhajtozz, lélegezz! Figyelj a légzésedre!	Meditáció, jóga
Figyeld meg az izmaidat, testérzéseidet!	Meditáció, jóga, relaxáció, masszázs
Figyeld meg az érzéseidet!	Zene, művészet, tánc, film
Figyeld meg a színeket, fényeket!	Séta, kirándulás, festmények
Figyeld meg a hangokat, dalokat, harmóniát!	Zene, koncert, kert, erdő
Figyeld meg a hideget, a meleget, az érintést!	Masszázs, zuhany, szauna
Figyeld meg az ízeket, aromákat!	Sütés, tea, édesség
Figyeld meg az illatokat, aromákat!	Kert, gyertya, füstölő
Játssz!	Társas, kártya
Ne vess!	
Aludj! Lustálkodj!	

Lakatlan sziget

Cél: a csoportnak a feladat megoldásához közös megegyezésre kell jutnia, az egyes személyeknek áldozatokat kell hoznia a csoport közös érdekeiért, így a feladat a csoport együttműködését, az összetartozás érzését, valamint az egymás iránti felelősségét is fejleszti.

Eszköz: papír, ceruza

Időkeret: 40 perc

Munkaforma: csoportos

Feladat: A csoporttagoknak két kiscsoportra kell oszlaniuk, majd ki kell választaniuk, hogy melyik 8 ruhát, 8 élelmiszert és 8 további tárgyat viszik magukkal egy lakatlan szigetre, meghatározatlan időre. Ez után a két csoport együtt megbeszéli, hogy mi kerüljön fel a hajóra, közösen kell választani hajónevet, kapitányt, államformát, és 5 alapszabályt. A szabály az, hogy csak az kerülhet a hajóra, amit mindenki elfogad. Közös megbeszélés: Hogyan sikerült megegyeztetek kiscsoportban majd a teljes csoportban? Volt olyan, amiről lemondatok, vagy kiálltatok a kívánt dologért?

Személyes hozam

Cél: foglalkozás zárása, visszajelzések

Eszköz: -

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 10 perc

Feladat: Értékeljétek a foglalkozást és a mai alkalommal tanultakat 10.000 forintig. Indokold meg miért az adott összeget választottad! Milyen érzésekkel, gondolatokkal mész haza a foglalkozásról?

Következő alkalom előkészítése

A holnapi napon beszélni fogunk többek között az asszertivitásról, a nemet mondásról, gyakorolni fogjuk, hogy hogyan fejezzük ki igényeinket, további konfliktuskezelési technikákat ismerünk meg. (5 perc)

Harmadik nap: asszertív kommunikáció:

Hangulatteremtés

Melyik arc vagyok én

Cél: hangulatteremtés, feladatokra való hangolódás

Eszköz: feladatlap

Időkeret: 8 perc

Munkaforma: csoportos

Feladat: A csoportvezető kioszt mindenkinek egy arcokat mutató lapot, amiből a résztvevőknek ki kell választaniuk egyet, ami az aktuális hangulatukat tükrözi, indokolniuk is kell.

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ

3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**

EFOP-5.2.4-17-2017-00003

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Célkitűzés

A mai alkalommal az asszertív kommunikációra fektetjük a hangsúlyt, megtanulunk NEM-et mondani, amely szintén nagyon hasznos technika a konfliktuskezelésben. (5 perc)

Ismeretátadás

Asszertív kérés

Cél: Az asszertív kommunikációs eszközök megismerése. Hogyan fejezzem ki igényeimet, szükségleteimet.

Eszköz: feladatlap, toll

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 20 perc

Feladat: Gondoljatok egy konkrét, jelenlegi konfliktusra az életetekből! Olvassátok el a feladatlapot és töltsétek ki a táblázat üres celláit!

Feladatlap:

1. Helyzet leírása	
2. Kérés megfogalmazása	
3. Negatív érzelmek kifejezése (én-közlés)	
4. Empátia kifejezése	
5. Pozitív érzések kifejezése	
6. Szükséglet kifejezése	
7. Javaslat megfogalmazása	
8. Ígéret kérése	
9. Következmények felvázolása	

Asszertív kommunikáció

Cél: megismerni az agresszív, asszertív és a szubmisszív kommunikáció jellemzőit

Eszköz: papír, toll

Munkaforma: előadás, csoportos gondolkodás

Időkeret: 15 perc

Feladat: Gondoljuk végig, hogy mi jellemző az agresszív, asszertív és a szubmisszív emberek kommunikációjára, konfliktuskezelési módszerére.

- Az agresszív személy nagyítja testtartását, hangosan beszél, mindig a másiktól beszél és nem a saját szükségleteit fogalmazza meg. Mindezekkel agressziót vált ki.
- Az asszertív személy kihúzza magát, értelmesen, érthetően kommunikál, elmondja érzelmeit, megfogalmazza szükségleteit. Együttműködést eredményez. Kulcsszó: énüzenet.
- A szubmisszív személy alárendelődő, halkán, érthetetlenül beszél, nem mondja el érzelmeit, csak céloz, utal a gondolataira. Szorongó személyiségre vall.

SMART

Cél: célok tisztázásának technikája

Eszköz: SMART feladatlap

Munkaforma: egyéni

Időkeret: 15 perc

Feladat: Gondoljuk végig egy konfliktushelyzetet, és fogalmazzuk meg a konkrét célunkat. Majd a célok tisztázásának lépéseit elemezzük!

Építsünk tornyot

Cél: az együttműködés fejlesztése, konfliktushelyzet megfigyelése

Eszköz: A4-es papírlap, gémkapocs

Munkaforma: kiscsoport

Időkeret: 30 perc

Feladat: A feladat, hogy a két csoport (2 x 6 fő) építsen minél magasabb tornyot. Az építési lehetőségeket a csoporttagoknak együtt kell kitalálni, semmilyen segítséget nem kapnak a csoportvezetőtől.

30 perc lejárta után megmérjük a tornyokat, és átbeszéljük, hogyan találták meg a megfelelő megoldást. Megvitatandó kérdések: Okozott-e nehézséget a kiscsoporton belüli együttműködés? Ha igen, ezt hogyan oldották fel?

10 perc szünet

Vita

Cél: az együttműködés fejlesztése, konfliktushelyzet felismerése, lehetséges kezelési technikák kitalálása

Eszköz: -

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 30 perc

Feladat: A csoport kiválaszt egy aktuális, mindenkit érdeklő témát, amiről biztos, hogy mindenkinek van véleménye. Ezután a tréner kiosztja a szerepeket: két csoport jön így létre, melyek ellentétes véleményt kell, hogy képviseljenek. 15 perc felkészülés után a két csoport vitába száll, mindenkinek a csoport véleményét kell képviselnie, nem a sajátját! A végén mindenki elmondja, mi volt a saját véleménye, nehéz volt-e esetleg a sajátjával ellentétes véleményt képviselnie, illetve, hogy a vita változtatott-e valamit eredeti álláspontján.

Szituációs játék

Cél: konfliktushelyzet felismerése, lehetséges kezelési technikák kitalálása

Eszköz: szituációk leírása

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 60 perc

Feladat: Kiscsoportban fogtok dolgozni (3 x 4 fő), a feladat az lesz, hogy kiosztok szituációkat, illetve minden csoport kap egy, egymástól különböző befejezést. El kell játszani a szituációt! A többiek feladata, hogy írják le mikor tudták, hogy ebből konfliktus fog kialakulni, hogyan lehetett volna viselkedni az adott szituációban, ami más végkifejletet ad a történetnek.

10 perc szünet

Az aszertivitás játéka

Cél: a játék célja, hogy a konfliktushelyzetben lehetséges három viselkedésmódot (agresszív, aszertív, szubmisszív) tisztázza, a tagoknak lehetősége legyen szerepjátékokon keresztül a különböző megoldási módokat kipróbálni.

Eszköz: --

Munkaforma: nagycsoportos

Időkeret: 50 perc

Feladat: A csoportvezető ismerteti, számbaveszi az agresszivitás, az aszertivitás és a szubmisszivitás közötti különbségeket. A tisztázott fogalmakat post-it segítségével megjelenítjük a táblán. Ezt szerepjátékok követik. Önként jelentkezőkből lesznek a szereplők, a többiek a nézőteret adják, mintha színházi előadásról lenne szó. A szereplőknek különböző konfliktushelyzeteket kell eljátszaniuk, agresszív, aszertív, vagy szubmisszív módon. A játékot megbeszélés követi a csoporttal, ki mit látott, hogyan sikerült a konfliktust megoldani, mennyire voltak tényleg agresszívek, aszertívek vagy szubmisszívek a szereplők.

Ajándék

Cél: Bizalomépítési, kapcsolatépítési technikák

Eszköz: -

Munkaforma: csoportos

Időkeret: 15 perc

Feladat: Mindenki gondolja végig a mai foglalkozást! A jobbra ülő szomszédjának mindenki fogalmazzon meg egy pozitív, kedves gondolatot, és sorban mondjuk el egymásnak!

Személyes hozam

Cél: visszajelzés adása, és visszajelzés kapása

Eszköz: lezárt doboz, tetején nyílással, úrlapok, toll, kitöltetlen oklevelek

Munkaforma: nagycsoportos

Időkeret: 10 perc

Feladat: a csoporttagok körben ülnek. A játékvezető közli, hogy most a tréning végén díjakat fognak osztani, amihez szavazatokat kér különböző kategóriákban. A kategóriákat érdemes a korábbi munkához igazítani, ilyenek lehetnek: „A legjobb ötleteket adó” „A legpontosabb résztvevő” „A legjobb kérdés feltevő” „A legjobb ötleteket adó” stb. Ügyeljünk arra, hogy ne legyenek sértő állítások. A kategóriákat előre tüntessük fel az űrlapokon és kérjük meg, hogy szavazzanak az adott kategóriákban, név nélkül. Utána nyissuk fel a dobozt, számoljuk meg a szavazatokat és adjuk át az oklevelet a nyerteseknek

Kedvezményezett: Eötvös József Református Oktatási Központ
3360 Heves, Dobó u. 29.

**„SULIPLUSZ” Társadalmi innováció a hevesi
Eötvös József Református Oktatási Központban**
EFOP-5.2.4-17-2017-00003

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

SZÉCHENYI 2020

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Források:

- Abonyi-Tóth Andor, Turcsányi-Szabó Márta: A digitális tudás fejlesztésének lehetőségei, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 2015.,
- Antons, K.: A csoportdinamika gyakorlata, Synalorg Kft., Budapest, 2006.
- Bagdy Emőke - Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999.
- Benedek L.: Játék és pszichoterápia, Könyvfakasztó Kiadó, 2005.
- Budavári-Takács I:A konfliktuskezelés technikái
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/20100019konfliktus_kezeles/adatok.html
- Dévai M.: Játszd meg magad! - Énkép-korrekcio önismereti játékokkal, Lamin Stúdió Kft., Budapest, 2000.
- Dévai M.: Találd ki magad! Lamin Stúdió Kft., Budapest, 2001.
- Fidy Judit dr., Makara Gábor dr. (2005) Biostatisztika. InforMed 2002 Kft.
- <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/biostatisztika-1/ch02s08.html>
- Faragó Hilda: Idegenforgalmi rendezvények és kongresszusok szervezése (1999)
- Foucault, Michel (1998 [1971]): A diskurzus rendje. In: Foucault, Michel: A fantasztikus könyvtár. Vál. és ford. Romhányi Török Gábor. Budapest, Pallas Stúdió - Attraktor Kft., 50-74.
- Kata János: Korszerű módszerek a szakképzésben. TYPOTEX, Budapest, 2007
- Gönczi - Varga – Pintér: Önismereti játékok gyűjteménye, Pedellus Tankönyvkiadó Kft., Debrecen, 2000.
- Görög Ibolya: Protokoll az életem (1999)
- Komenczi Bertalan: Az Európai Bizottság memoranduma az egész életre kiterjedő tanulásról. Új Pedagógiai Szemle, 2001. 6. sz.

- Sille István: Az etikett és a protokoll kézikönyve (1989), Typotex Kiadó
- Nahalka, I. és Mózes, R. D. (2011/2014) : Tehetséggondozás a gyakorlatban – a tehetséggondozás hazai és nemzetközi komparatistikai kutatása, a kutatás keretei és elméleti kiindulópontjai. ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar. Budapest
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020, <http://2010-2014.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf>
- Szabó, M., Singer, P. és Varga, A. (2011. szerk.): Tanulás hálózatban. Elméleti összefoglaló és gyakorlati tanácsok az eredményes hálózati tanulás megvalósításához. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- Szemerszki, M. (2014): A középiskolából a felsőoktatásba – jelentkezési és felvételi tendenciák. Felsőoktatási Műhely, 1.
- Szemerszki, M. (2015): Eredményesség az oktatásban. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- Thielke Z.: Mindennapjaink konfliktushelyzetei - Hogyan kerüljük a konfliktusokat a munkahelyünkön és családjunkban? Medicina Könyvkiadó Zrt., 2009.